

VENKOVSKÁ TURISTIKA

v Rakousku, České republice a Francii
Koncept, aktivity a vzdělávání

respect

VENKOVSKÁ TURISTIKA

v Rakousku, České republice a Francii
Koncept, aktivity a vzdělávání

respect

Tato publikace vznikla za podpory projektu „Vzájemná výměna informací a předávání praktických zkušeností v oblasti venkovské turistiky“.

Tento projekt byl realizován za finanční podpory Evropské unie v rámci programu SOCRATES/Grundtvig. Za obsah produktu odpovídá výlučně autor, produkt nereprezentuje názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou obsahem produktu.

Vydání: 1.
Název: Venkovská turistika v Rakousku, České republice a Francii
Podtitul: Koncept, aktivity a vzdělávání
Náklad: 200
Autoři: Ivo Moravec, Radek Novotný, Adeline Bocher, Jean-François Mamdy, Karin Chladek, Margit Leuthold
Odpovědný redaktor: Ivo Moravec
Grafická úprava: Jakub Johanus
Tisk: Vlastimil Johanus - TISKÁRNA, České Budějovice
Vydavatel: Centrum pro komunitní práci, 2007

ISBN: 978-80-86902-50-0
ISBN: 978-80-86902-51-7 (anglické vydání)

Obsah

KAPITOLA A:

VENKOVSKÁ TURISTIKA V RAKOUSKU	5
I. Cestovní ruch a venkovská turistika	5
II. Zaměstnání a aktivity ve venkovské turistice	11
III. Vzdělávání	13

KAPITOLA B:

VENKOVSKÁ TURISTIKA V ČESKÉ REPUBLICE	17
I. Cestovní ruch a venkovská turistika	17
II. Zaměstnání a aktivity ve venkovské turistice	29
III. Vzdělávání	32
IV. Shrnutí	36

KAPITOLA C:

VENKOVSKÁ TURISTIKA VE FRANCII	40
I. Cestovní ruch a venkovská turistika	40
II. Zaměstnání a aktivity ve venkovské turistice	48
III. Vzdělávání	53
IV. Shrnutí	56

KAPITOLA D:

SROVNÁVACÍ ANALÝZA JEDNOTLIVÝCH NÁRODNÍCH ZPRÁV O VENKOVSKÉ TURISTICE	58
I. Cestovní ruch a venkovská turistika	58
II. Zaměstnání a aktivity ve venkovské turistice	58
III. Vzdělávání	59

KAPITOLA E:

PŘÍLOHY	60
Příloha č. 1: Zaměstnání/dovednosti v cestovním ruchu podle ROME	61
Příloha č. 2: Profesionalizace – prostředky a příležitosti	63
Příloha č. 3: Certifikace na úrovni vládních ministerstev ve Francii	64
Příloha č. 4: Kombinace čtyř znalostních úrovní	68

KAPITOLA F:

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA	70
------------------	----

Kapitola A:

Venkovská turistika v Rakousku

I. Cestovní ruch a venkovská turistika

A. Cestovní ruch v Rakousku – celkový pohled

Cestovní ruch v Rakousku hraje v národním hospodářství velmi důležitou roli. Vytváří 8,7% hrubého domácího produktu. Pokud zahrneme veškerý průmysl volného času, stoupne podíl na tvorbě hrubého domácího produktu na 16,3%.

V roce 2006 dosáh počet příjezdů poprvé 30 milionů. Počet přenocování byl 119,4 milionů (2006).

1. Přenocování podle vybraných zemí dle stavu v roce 2006

Nejdůležitější země z hlediska příjezdové turistiky jsou Německo (48.764,800 přenocování), Holandsko (8.762,900), země východní Evropy (5.968,400), Velká Británie (3.785,300) a Švýcarsko (3.577,800).

Pokud se týče rozložení příjezdů během roku, byla situace v minulých letech následující. Na počátku devadesátých let minulého století bylo 60 % přenocování v létě, na zimu připadlo 40 % přenocování. Od té doby se význam zimní i letní sezóny vyrovnal. Rozložení během roku však zůstává i nadále nerovnoměrné. Více než polovina ze všech přenocování proběhne během pouhých 4 měsíců: v zimních měsících lednu a únoru v létě v červenci a srpnu.

(http://www.statistik.at/fachbereich_tourismus/tsa.shtml > v němčině)

<http://www.austriatourism.com/xxl/site/int-de/area/465219/subArea/465248/subArea2/481356/id/487647/index.html> > v němčině)

2. Organizace turistiky v Rakousku

Turistický průmysl je v Rakousku organizován na úrovni jednotlivých spolkových zemí. V každé zemské vládě byl zřízen odbor turistické ruchu (včetně řídicí jednotky pro program LEADER +). V hlavních městech jednotlivých zemí pracují regionální zemské cestovní kanceláře.

Turistická organizace s celorakouskou působností, která je především zaměřená na marketing, se nazývá "Österreich Werbung" (ÖW) nebo (pro mezinárodní trh) "Austria Info" (<http://www.austria.info>). Je financována z veřejných fondů a příjmů z marketingových aktivit. Pro partnerské organizace vytváří ÖW marketingová pravidla na obecné úrovni i na základě specifických požadavků. Mimo tuto národní úroveň pracují v Rakousku regionální sdružení, která propagují jednotlivé regiony jako turistické destinace. Pokud se týče regionálního turismu, mají tato sdružení velmi silné postavení.

B. Venkovská turistika v Rakousku

1. Definice venkovského prostoru a venkovské turistiky

Jako "venkovské oblasti" jsou tradičně označovány všechny oblasti, které nebyly klasifikovány jako městské. Pokud se týče sídel, je rozhodující počet obyvatel (např. méně než 5.000 obyvatel: ÖIR 1975, str. 11-29).

Rozsáhlé území Rakouska je možné považovat za venkovskou oblast. Z toho důvodu se cestovní ruch v Rakousku odehrává zejména ve venkovském prostoru. Devět hlavních zemských měst včetně Vídně pokrývají pouze 14,7% z celkového počtu přenocování v Rakousku.

Nicméně ve vědeckých nebo politických debatách byl termín "venkovská oblast" často používán v nejrůznějších souvislostech jako synonymum pro veškerý neurbánní prostor nebo jako rovnocenný termín pro periferní (vzdálené) regiony. Tento povrchní přístup je podporován **metodologickými a koncepčními problémy vymezení venkovských a městských oblastí. Navíc rozpínající se "přechodný" prostor společně s rychle se měnící prostorovou strukturou poskytuje široké pole pro nejrůznější interpretace.**

Jedna z možných definic „venkovské turistiky“:

"Venkovská turistika je zaměřena na rekreaci spojenou s návštěvami venkovských usedlostí a venkovského prostředí za účelem zažít (nebo se i přímo podílet) činnosti, události nebo atraktivity v městském prostředí nedostupné. Venkovská turistika není nezbytně spojená se zemědělskou činností."

(<http://www.sfc.ucdavis.edu/agritourism/definition.html>)

2. Masový cestovní ruch ve venkovském prostoru – jsou takové oblasti i nadále "venkovské"?

Jedním z problémů definování, co přesně je "venkovský cestovní ruch" v Rakousku, je skutečnost, že mnoho návštěvníků přijíždí do lyžařských oblastí a středisek v Alpách. Mnoho venkovských regionů v Alpách nejen v Rakousku se potýká s velkým počtem návštěvníků – masovým turismem – a bylo v posledních desetiletích silně ovlivněno a přeměněno přílivem masové turistiky.

3. Venkovský "nemasový cestovní ruch" – oblasti

Jiné venkovské oblasti, které dokonce sousedí s alpskými oblastmi masové turistiky (nebo také těmi, které leží vně alpské centrální oblasti), nenavštěvuje z mnoha nejrůznějších důvodů (např. geografických) takové množství turistů. Mohou být také více vzdálené od městských center. V takových regionech se uchoval více "tradiční" způsob života a také atraktivní, dosud ne tak silně "komodifikovaná" krajina

(v porovnání s lyžařskými středisky masové turistiky). **V tomto textu se dále zabýváme pouze těmito regiony "nemasové turistiky" a soustředíme se na problémy, kterým čelí nebo mohou čelit, a na jejich možný budoucí vývoj.**

Pokud chtějí venkovské regiony přilákat více návštěvníků, mohou nebo spíše měly by klást důraz na jejich silné stránky a kombinovat je s inovativními postupy: historické a kulturní dědictví, příroda a přírodní oblasti, speciality místní kuchyně, kvalita služeb.

Tyto venkovské oblasti potřebují "motory" pro turistický rozvoj: autentickou nabídku, která zvýrazní unikátnost nabídky a ozvláštní region. Těmito "motory" mohou být **tématické stezky, národní parky, přírodní parky a jejich kombinace.**

Následuje krátká úvaha o národních a přírodních parcích a jejich roli v cestovním ruchu Rakouska.

4. Národní parky

Národní parky jsou chráněná přírodní území. Národní parky mimo jiné také plní rekreační roli. V jádrových územích je potlačen ekonomický rozvoj. Sousedící nárazníkové zóny mohou být turisticky využívány a rozvíjeny. Národní parky mohou být vůdčími "turistickými motory" pro regiony a hodnotnými zdroji pro venkovské oblasti, ve kterých jsou umístěny. V Rakousku je 6 národních parků. Všechny v ekologicky cenných a citlivých územích. Na území národních parků leží 66 obcí.

Prvním národním parkem vyhlášeným v roce 1971 byl Národní park "Hohe Tauern". Národní parky se rozkládají na ploše 2.350 km² (3 % rozlohy Rakouska). Povědomí o národních parcích je větší než o mnohem početnějších přírodních parcích.

Za vstup do národních parků se neplatí žádný poplatek. Z toho důvodu není znám přesný počet návštěvníků. Je znám pouze počet účastníků exkurzí a túr vedených průvodcem, návštěvníků informačních center, výstav a dalších akcí pořádaných v národních parcích a školních výprav. V roce 2006 dosáhl celkový počet návštěvníků v národních parcích počtu 392.241 (účastníci exkurzí a túr s průvodcem, návštěvníků informačních center apod.). Je třeba si uvědomit, že skutečný počet návštěvníků rakouských národních parků je mnohem vyšší (<http://www.national-parksaustria.at>).

5. Přírodní parky

Přírodní park je chráněná krajinná oblast, jejíž tvář formovala příroda i lidská činnost. Obyvatelé žijící na území přírodních parků hrají velmi důležitou roli a mají významné postavení v rámci participativního procesu při vývoji koncepcí turistického rozvoje. Výsledkem jsou "kulturní oblasti", kde na sebe vzájemně působí lidská kultura a hospodaření s přírodními procesy. Cílem přírodních parků je ochrana krajiny a její využívání.

V současnosti je v Rakousku 44 přírodních parků pokrývajících plochu 100.000 hektarů¹. Plánuje se vyhlášení dalších přírodních parků. Nacházejí se převážně ve spolkových zemích Burgenland, Dolní Rakousko a Štýrsko. Každoročně uvítají asi 5 milionů návštěvníků. Od roku 1995 jsou přírodní parky řízeny organizací "Přírodní parky Rakouska" (Verband der Naturparke Österreichs, VNÖ). Pod touto organizací jsou přírodní parky rozvíjeny jako území udržitelného rozvoje.

---

¹ V Rakousku je rovněž 180 lesních rezervací pokrývajících plochu 8.300 hektarů (stav k měsíci květnu 2005).

Vyhlášení území jako přírodní park představuje určitý závazek, ale znamená i určité výhody pro příslušný region. Ochrana přírody a udržitelný rozvoj krajiny musí být garantovány lidmi žijícími uvnitř národního parku. Musí zde však být i ochota poskytnout turistům vyžití na poli kulturní i přírodní nabídky. Destinace jako taková musí být propagována. Přímo i nepřímo jsou vytvářeny zaměstnanecké možnosti. Vedlejším produktem a příkladem dobré praxe pro regionální marketing je prodej regionálních produktů prostřednictvím společného marketingového nástroje "Speciality přírodního parku" (Naturpark Spezialitäten).

(<http://www.naturparke.at>)

6. Problematika venkovské turistiky

Oceněná mezinárodní webová stránka www.planeta.com, která se specializuje na diskusi a internetové konference zaměřené na přírodní prostředí a cestování, předložila k široké diskusi několik otázek týkajících se venkovské turistiky:

- *Jaká je podoba 'venkovského turistiky' v různých částech světa?*
- *Jaké jsou zkušenosti a co je hodno následování a čemu naopak je dobré se vyhnout?*
- *Jaké jsou zvláštní potřeby venkovských horských komunit pro rozvoj turismu?*
- *Může venkovský cestovní ruch vytvářet pracovní místa a zmírnit migraci?*
- *Může venkovský cestovní ruch podpořit ochranu kulturních a přírodních zdrojů?*
- *Kdo financuje rozvoj a propagaci venkovského cestovního ruchu?*

Toto jsou dle našeho názoru velmi důležité otázky vymezující problematiku dalšího rozvoje venkovské turistiky. Mohou být aplikovány v kterékoli zemi.

II. Zaměstnání a aktivity ve venkovské turistice

A. Hostitel

Turisté potřebují někde přenocovat, ať už je to penzion, hotel nebo farma. Proto jedna z klíčových aktivit turistického průmyslu a vytvářených příjmů kdekoliv na světě je ubytování návštěvníků. Farmáři v Rakousku se mohou účastnit programu "Dovolená na statku" a pronajímat pokoje nebo apartmány turistům. Provoz hotelů, penzionů, hostelů nebo kempů je rovněž součástí hostitelské profese. Se stále se zvětšujícím počtem podniků vznikají další zaměstnanecké možnosti. Národní a přírodní parky každoročně lákají velké množství návštěvníků a některé z nich poskytují i možnosti ubytování.

B. Stravování

Toto je další z klíčových aktivit turistického průmyslu. Turisté ve venkovských regionech vyžadují fungující místní restaurace. Ty by mohly nabízet regionální produkty. Obchody s místními výrobky (přímý prodej) jsou turisty velmi oblíbené a mohou představovat další zdroj příjmů pro region. Obsluha v takových obchodech by měla být dostatečně znalá, aby zákazníkům dokázala na jejich otázky uspokojivě odpovědět.

C. Průvodcovství

V národních a přírodních parcích je vysoká poptávka po kvalifikovaných průvodcích se zaměřením na krajinu, přírodu a trekking. Žádani jsou i horší vůdci. Zvláště školní výpravy a podobné skupiny vyžadují průvodce.

D. Wellness

Wellness nabízí další zaměstnanecké příležitosti ve venkovské turistice. Velmi dobře rozvinutá oblast wellness s nabídkou masáží, meditačních kurzů a dalších specializovaných nabídek je do budoucna velkou výzvou.

E. Administrativa a řízení

Přímé zaměstnávání v národních a přírodních parcích je další důležitou částí vytvářené místní přidané hodnoty. Turistické informační kanceláře vytvářejí pro místní obyvatele další zaměstnanecké příležitosti.

F. Muzea/výstavy

Místní či regionální muzea a dočasné výstavy představují další možnosti pro zaměstnávání místních obyvatel.

III. Vzdělávání

A. Sdružení “Dovolená na statku”

“Dovolená na statku” (Urlaub am Bauernhof) sdružuje 3.400 rodinných farem z celého Rakouska. Celkový počet lůžek, kterými disponují je 44.800 a převyšuje kapacitu hlavního města Vídně. Nabídka je originální a nefalšovaná, a je stejně tak různorodá jako unikátní. Dovolená na statku je modelový koncept rozšířený v Evropě postavený na spolupráci mezi zemědělstvím a cestovním ruchem. Takovýto způsob trávení dovolené napomáhá uchovávat regionální dědictví i zemědělské tradice, a stejně tak i místní dialekt. Pro zúčastněné rodiny hospodářů je podnětem pro další rozvoj jejich farem. Farmy kromě zachovalé přírody a přírodních krás nabízejí turistům vysoce kvalitní, zdravé domácí produkty.

Zastřešující organizace vyvíjí nezbytná kritéria garantující vysokou kvalitu značky “Dovolená na statku”. Komise kontroluje kvalitu farmy a její vybavení, okolní prostředí a rovněž i kvalitu poskytovaných služeb. Podobně jako “hvězdičky” hotelům, jsou farmám udělovány “květinky” zaručující vysoký standard ubytování a kvalitu poskytovaných služeb. Farmám jsou udělovány 2, 3 nebo 4 “květinky”.

Zemědělské farmy se dále specializují na bioprodukty, rodiny s dětmi, jízdu na koni, víno, cykloturistiku nebo zdraví. Některé z nich nabízejí dovolenou pro lidi na invalidních vozících nebo jsou uzpůsobeny pro pořádání seminářů. Dovolená na statku představuje pro 3.400 rodinných farem příležitost získat další příjem z cestovního ruchu a stát se pro dané místo, oblast nebo region významnou turistickou destinací. Mnoho farem se nachází v okolí národních nebo přírodních parků. Místní zařízení pro rekreaci a trávení volného času (sportovní centra, jezdecké školy, veřejné plovárny, minigolf, golfové hřiště, tenisové kurty), obchody s

potraviny, oděvy, suvenýry a ostatním zbožím, včetně stravovacích zařízení profitují díky povýšení regionu na kvalitní turistickou destinaci.

Sdružení "Dovolená na statku" rovněž nabízí svým členům nejrozličnější vzdělávací kurzy.

B. Ministerstvo zemědělství, lesnictví, životního prostředí a vodního hospodářství

Odbor II/2 Federálního ministerstva zemědělství, lesnictví, životního prostředí a vodního hospodářství na národní úrovni rozvíjí, koordinuje a finančně podporuje školící a vzdělávací semináře. V kurzech, které jsou organizovány Ústavem pro vzdělávání (LFI – Ländliches Fortbildungsinstitut), se školí a jsou certifikováni konzultanti.

C. KEBÖ

KEBÖ – Konferenz der Erwachsenenbildung je zastřešující organizací pro vzdělávání dospělých v Rakousku. Některé participující organizace jako např. BFI – Bundesförderinstitut, které jsou taktéž organizovány na federálním principu, nabízejí vzdělávací semináře zaměřené na cestovní ruch ve venkovském prostoru. Nejdůležitější z nich je již výše zmíněný Ústav pro vzdělávání.

D. LFI

Federálně organizovaný a řízený Ústav pro vzdělávání (Ländliches Fortbildungsinstitut) nabízí certifikované kurzy zaměřené na přímý marketing, eko- a bio- zemědělství a dovolenou na farmách.

Ve spolupráci s organizací Přírodní parky Rakouska vzdělávají a certifikují průvodce se zaměřením na přírodu a krajinu.

Tento kurz vyžaduje 120-ti hodinovou přípravu a je rozdělen do pěti víkendových bloků.

(<http://www.lfi.at>)

E. Zemědělsko-pedagogická akademie (*Agrarpädagogische Akademie*)

Akademie² nabízí bakalářské vzdělání v agro- a environmentální pedagogice trvající tři roky. Ročně proběhne více než 100 vzdělávacích kurzů zaměřených na agropolitiku, zemědělství a společnost, vědu a technologie a také na agrobusiness. Jednosemestrový kurz pro absolventy University přírodních věd (BOKU) ve Vídni je další možností vzdělávání ve venkovské turistice. Tato školení a kurzy jsou určeny pro lektory a konzultanty zaměřené na problematiku venkova. Akademie je financována Federálním ministerstvem zemědělství, lesnictví, životního prostředí a vodního hospodářství.

(<http://www.agrarpaedak.at>)

F. Národní parky – instruktoři návštěvníků

Každý z národních parků v Rakousku si vychovává a školí tzv. "instruktory návštěvníků" nebo průvodce národním parkem. Osnovy se liší podle unikátnosti a odlišnosti jednotlivých národních parků. Minimálně trvá školení 30 dnů a je zakončeno zkouškou. Úspěšný absolvent obdrží diplom. Další vzdělávání je již garantováno jednotlivými národními parky.

---

² V říjnu 2007 dojde ke změně názvu na Univerzitu agro- a environmentální pedagogiky (Hochschule für Agrar- und Umweltpädagogik).

G. Štýrská akademie přírodních parků

Štýrská akademie přírodních parků je společným podnikem všech přírodních parků ve Štýrsku. Poskytuje semináře, další vzdělávání pracovníků managementu přírodních parků a napomáhá se zaváděním inovací. Jeden z kurzů je zaměřen na rozvoj tématických stezek (Themenstraßen).

(<http://www.naturparkakademie.at>)

H. CIPRA

Je mezinárodní organizací, která se orientuje na ochranu alpské přírody. Pořádá vzdělávací semináře zaměřené na ochranu přírody v Alpách. Usiluje o zachování unikátnosti alpské přírody a podporuje aktivity směřované na udržitelný rozvoj alpského regionu.

I. Federace rakouských horských vůdců a instruktorů alpského lyžování

Aby se člověk mohl stát horským vůdcem nebo instruktorem alpského lyžování, musí úspěšně absolvovat Sportovní akademii v Innsbrucku. Po zvládnutí zkoušky trvající tři dny se uchazeč stává oprávněným a kvalifikovaným průvodcem. V Rakousku pracuje na plný úvazek asi 300 horských vůdců. Těch, kteří pracují na menší úvazek, je mnohem více.

J. Horský průvodce

V některých spolkových zemích je možné získat diplom oprávněného horského průvodce. K tomu je nutné absolvovat asi desetidenní školení a získat diplom horského průvodce.

Kapitola B:

Venkovská turistika v České republice

I. Cestovní ruch a venkovská turistika

A. Venkovský cestovní ruch a venkovský prostor

1. Venkovská turistika –definice

Venkovská turistika je cestovní ruch, který se odehrává na venkově.

Venkovská turistika je:

- umístěna do venkovských oblastí;
- je postavena na zvláštních rysech venkovského prostoru, což je především malovýroba, otevřený prostor a kontakt s přírodou, historické a kulturní dědictví, tradiční zvyky a způsoby života;
- je venkovská ve svém měřítku, to znamená, že je vázána na malé budovy a malá sídla;
- je tradiční ve svém charakteru, což znamená, že roste pomalu a organicky ve spojení s místními rodinami;
- je často řízena na místní úrovni a rozvíjena s cílem zajistit dlouhodobý rozvoj dané oblasti;
- je udržitelná, napomáhá udržovat zvláštní venkovský charakter oblasti a nelikviduje místní zdroje;
- má mnoho podob, které umožňují komplexní obraz venkovského prostředí, ekonomiky a historie.

2. Definice venkovského prostoru

Venkovský prostor zahrnuje oblasti s nízkou hustotou obyvatelstva a otevřeným prostorem s malými sídly s méně než deseti tisíci obyvateli. Využití půdy souvisí zejména se zemědělstvím, lesnictvím a ochranou přírody a krajiny. Lidé

zde žijící mají sklon k tradicionalizmu. Vliv tradičních zvyklostí je často velmi silný. V České republice je respektována definice předložená Organizací pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD).

B. Cestovní ruch a venkovská turistika

Přestože má venkovská turistika jasně vyhraněné rysy, nelze ji definovat jen podle druhu dovolené. Důležitou úlohu hraje intenzita využívání nabízených služeb, lokalita, způsob řízení, integrace s komunitou a další faktory. Opět může být užitečný i pojem kontinuity (prolínání oblastí). V městských i venkovských lokalitách lze využívat nejrůznější druhy dovolené. V týž den se lidé na dovolené mohou zúčastnit jak městských, tak venkovských aktivit. Konceptu kontinuity, která sahá od typické venkovské po typickou městskou dovolenou sleduje následující přehled s rozsáhlou kategorií vzájemně se překrývajících aktivit uprostřed:

Dovolené, které jsou typicky venkovské	Dovolené, které mohou být venkovské nebo městské případně realizované v turistických centrech nebo letoviscích	Dovolené, které jsou obvykle typicky městské anebo charakteristické pro turistická centra nebo letoviska
Pěší turistika	Plavání	Prohlídka pamětihodností
Horolezectví	Dovolená na pláži málo nebo středně navštěvované	Nákupy
Dovolená „za dobrodružstvím“ nebo dovolená v divočině	Sjezdové lyžování ve středně navštěvovaném místě	Dovolená na pláži velmi navštěvované
Jízda na kanoi	Sporty vyžadující vybudovanou infrastrukturu polopřirodního typu, např. golf	Sjezdové lyžování ve velmi navštěvovaném místě
Jízda na vorech	Dovolená kulinářská	Dovolená zaměřená

Dovolené, které jsou typicky venkovské	Dovolené, které mohou být venkovské nebo městské případně realizované v turistických centrech nebo letoviscích	Dovolené, které jsou obvykle typicky městské anebo charakteristické pro turistická centra nebo letoviska
		na městské tradice a kulturu.
Lýžování na běžkách	Dovolená zaměřená na poznání tradic	Zoologické zahrady
Výlety na sněžnicích	Dovolená zaměřená na ochranu přírody	Lázně
Sjezdování na lyžích v málo navštěvovaném místě	Vzdělávací dovolená	Průmyslová turistika
Studium přírody v plenéru včetně pozorování ptáků, fotografování atd.	Kulturní přehlídky	Důležité konference nebo setkání
Myslivost	Dovolená věnovaná řemeslům	Dovolená zaměřená na zábavu nebo na hazardní hry
Cyklistika nebo výlety na kole	Prohlídka památek nebo výlety	Dovolená v letoviscích
Jízda na koni	Kempování	Sporty vyžadující vybudovanou infrastrukturu, např. akce mezinárodního významu
Obdiv ke krajině	Konference nebo setkání menšího nebo středního rozsahu	
Studium venkovských tradic	Plachtění nebo zábavní plavby	
Výlety do malých měst nebo do vesnic	Rybolov na větších vodních plochách	
Relaxační dovolená vyžadující venkovské prostředí		
Setkání nebo konference menšího		

Dovolené, které jsou typicky venkovské	Dovolené, které mohou být venkovské nebo městské případně realizované v turistických centrech nebo letoviscích	Dovolené, které jsou obvykle typicky městské anebo charakteristické pro turistická centra nebo letoviska
významu.		
Venkovské přehlídky		
Rybolov na řekách a kanálech		
Sporty vyžadující přírodní scenérii, např. orientační závody		

C. Nové formy cestovního ruchu v České republice

Cestovní ruch je důležitým faktorem hospodářského rozvoje České republiky. Jeho podíl na HDP neustále narůstá a stejně tak se chovají i celkové příjmy ze zahraniční turistiky.

V současné době se stále více prosazuje celá řada nových forem cestovního ruchu, které spojuje šetrnost vůči cílovým místům pobytu, ohleduplnost vůči přírodě i celému životnímu prostředí, vůči kulturnímu a historickému bohatství i ohleduplnost ve vztazích mezi lidmi.

Nejširším pojmem ve vztahu k šetrnému cestovnímu ruchu je tzv. zelený cestovní ruch. Na rozdíl od klasického cestovního ruchu, který se uskutečňuje ve městech nebo v přímořských střediscích, zelený cestovní ruch klade důraz na to, aby probíhal ve volné krajině nebo v mírně osídlených oblastech. Je charakterizován touhou návštěvníků splynout s přírodou i lidským prostředím. Má aktivní náplň a respektuje a chrání přírodu. Zelený cestovní ruch v konkrétní podobě vystupuje především jako ekoturistika a venkovský cestovní ruch.

1. Ekoturistika

Ekoturistika je vymezována jako putování přírodou a její poznávání. Tato forma cestovního ruchu se zaměřuje především na poznávání přírodních rezervací, národních parků, chráněných krajinných oblastí a dalších přírodních krás tak, aby nebyly cestovním ruchem narušovány.

Venkovským cestovním ruchem je označován takový ruch, který se rozvíjí mimo oblasti rekreačních a turistických center i mimo oblast městského osídlení. Zahrnuje rekreační pobyty převážně ve venkovském osídlení, ale i mimo něj. Venkovská turistika má několik typických projevů. Jednak je to ohleduplný vztah k přírodě a krajině – krajina je turistickou atrakcí, o kterou se pečuje a je dále zvelebována. Ubytování je rozptýlené, s omezenou ubytovací kapacitou, což umožňuje rozmělnit četnost turistů, a tak eliminovat negativní dopady, které s sebou nese „masová turistika“. Dále je pro venkovský cestovní ruch charakteristické komorní, téměř rodinné zázemí, kde člověk najde pochopení pro své individuální aktivity. Navíc jsou hostům často poskytovány čerstvé produkty hospodářství. Venkovský cestovní ruch má celou řadu podob, z nichž nejtypičtější jsou: vesnická turistika, agroturistika, ekoagroturistika a chataření.

2. Vesnická turistika

Vesnická turistika je forma venkovského cestovního ruchu, jejíž aktivity jsou bezprostředně spojeny s přírodou, krajinou a venkovským prostředím. Její náplní jsou individuální rekreační aktivity využívající atraktivitu konkrétního venkovského prostředí navštíveného místa. Zvláštností je decentralizace ubytovacích zařízení, což umožňuje rozmělnit četnost turistů, a tak eliminovat negativní dopady, které s sebou nese organizovaná turistika.

Služby účastníkům vesnické turistiky poskytují různí provozovatelé ubytovacích a stravovacích služeb, jakož i podnikatelé v oblasti kulturních, sportovních, společenských

a dalších zařízeních. Jde tedy o veškerý cestovní ruch probíhající na vesnici mimo agroturistiku.

3. Agroturistika

Agroturistika je specifickou formou venkovského cestovního ruchu, která je vedle bezprostředního využívání přírody a krajiny venkova charakteristická přímým vztahem k zemědělským pracím nebo usedlostem se zemědělskou funkcí. Provozují ji podnikatelé v zemědělské výrobě a slouží jim jako dodatečný nebo další finanční zdroj k udržení nebo rozšíření jejich hlavní podnikatelské činnosti, tj. výroby zemědělských produktů. Agroturistika je ideálním typem rodinné dovolené. Umožňuje strávit volný čas ve zdravém venkovském prostředí. Turista se může volně pohybovat po celé farmě a má tak jedinečnou možnost se vším se seznámit, včetně domácích i hospodářských zvířat. Přímo na farmě si také může koupit produkty domácích zvířat (mléko, tvaroh, sýry, vejce) nebo čerstvou zeleninu a ovoce. V okolí farmy má pak možnost výletů, koupání nebo sběru lesních plodů a hub. Jde tedy o cestovní ruch na zemědělských farmách nebo v objektech zemědělských podniků. Tuto formu turistiky je možné realizovat ve všech přírodních podmínkách, s výjimkou pánevních oblastí, silně industrializovaných center, oblastí s vysokou devastací přírody jako důsledku průmyslových a těžebních činností.

Vesnická turistika a agroturistika jsou spojeny s vesnickým osídlením a profitují zejména z přírodního bohatství místního prostředí. Odlišují se hlavně ubytováním, rekreačními aktivitami a charakterem života v období rekreačního pobytu na vesnici. Tato odlišnost je zcela zřetelná především u agroturistiky na rodinné farmě, jejímž hlavním znakem je spolužití s farmářskou rodinou.

4. Ekoagroturistika

Ekoagroturistika je specifickou formou agroturistiky. Zahrnuje pobyty na ekologicky hospodařících farmách. Tyto farmy nepoužívají při pěstování rostlin a chovu zvířat žádné

syntetické chemikálie, hnojiva, umělá barviva či konzervační látky. Zvířata jsou chována přirozeným způsobem a krmena bez používání masokostních mouček apod. Produkty ekologického zemědělství podléhají přísné kontrole a splňují mezinárodní standardy. Smějí používat ochrannou známku BIO. Podstatným znakem této formy agroturistiky je nejen soužití s farmářskou rodinou, ale i účast na zemědělských pracích a konzumace produktů jejich ekologického zemědělství.

Z ostatních forem venkovského cestovního ruchu je nutno připomenout zejména chatové osady umístěné mimo vesnické osídlení, případně rekreační objekty na samotě, kempy umístěné ve volné přírodě a chataření.

D. Počátky venkovské turistiky a vývojové změny na českém venkově

Venkovská turistika není v Čechách a na Moravě jevem zcela novým. Pobyty na venkově, především u zemědělských rodin a formou letních bytů byly důležitou součástí předválečného cestovního ruchu České republiky. Po 2. světové válce však byly vztahy mezi městem a venkovem zpřetrhány a venkovská turistika ve své pravé formě na dlouhou dobu zaniká. Začíná se rozvíjet chataření a chalupaření, které však nemá přímou vazbu na typické zemědělské prostředí.

Po roce 1989 venkov prochází výraznými změnami. Dochází k restrukturalizaci zemědělské výroby a transformaci zemědělských podniků. Díky těmto procesům dochází ke značnému snížení zaměstnanosti v zemědělství. Aby byla zachována prosperita zemědělství a udrženo vesnické osídlení, bylo nutné hledat nové nástroje ekonomického oživení. Rozvoj venkovské turistiky a jejího specifického produktu agroturistiky je proto velmi důležitý pro ty regiony, které byly restrukturalizací a transformací postiženy. Přináší nejen vznik nových podnikatelských aktivit, ale zejména napomáhá vzniku nových pracovních příležitostí a tím i stabilizaci venkovského obyvatelstva. Další hlavní příčinou

rozvoje venkovského cestovního ruchu je celosvětový trend návratu k přírodě a bezprostřednímu harmonickému soužití s ní.

V čem se liší dnešní venkov od toho, který v naší zemi existoval před několika desítkami let? Odlišností je hned několik. Zásadní změnou je pokles zaměstnanosti v oblasti zemědělství. Zatímco dříve byla zemědělská výroba vždy na prvním místě v nabídce pracovních míst na venkově, dnes pracovníků v tomto sektoru národního hospodářství stále ubývá. Důvodů, proč lidé již nemají zájem pracovat v zemědělské výrobě, je řada. Nejsou schopni se uživit, chtějí si najít práci s lepšími podmínkami (ve městě) a v neposlední řadě přispěla k úbytku zemědělců také kolektivizace. Novým a závažným problémem je, že venkov stárne a také pozvolna pustne. Mladí lidé zde nenacházejí uplatnění ani možnost prožít tu plnohodnotný život a odcházejí. Tím trpí pole, louky, pastviny a lesy, kterým se nedostává té péče, kterou jim dokázali věnovat předchozí generace a postupně ztrácejí ráz obdělávané a udržované krajiny.

Příznivou změnou zvrácení tohoto trendu je rozvoj možností k podnikání na venkově. Jedná se zejména o podnikání ve venkovské turistice a agroturistice. Bohužel tato forma cestovního ruchu u nás nemá dlouhou tradici a mnoho lidí má strach se do podnikání pustit. Hlavním důvodem, proč u nás není venkovská turistika tak rozvinutá jako v jiných evropských zemích, je skutečnost, že v 70. letech minulého století se u nás zemědělci nemohli zúčastnit rozvoje agroturistiky. V 50. letech zde totiž proběhla kolektivizace, zakládání družstev a státních statků, což vedlo k velkovýrobě a k likvidaci rodinných farem, vhodných pro agroturistiku. A v 70. letech se venkovská turistika a agroturistika začala dynamicky rozvíjet v jiných státech Evropy. Proto mezi našimi obyvateli není tato forma cestovního ruchu tak zaběhnutá. Lidé s ní nemají mnoho zkušeností a navíc má mnoho lidí na venkově příbuzné nebo tam vlastní chatu či chalupu.

E. Současný stav podnikání ve venkovské turistice v České republice

Česká republika má velmi dobré předpoklady pro rozvoj venkovského cestovního ruchu dané dobrou konstelací přírodních, kulturně historických, společenských a dalších charakteristik. Nejpříznivěji se hodnotí malebná venkovská krajina, lidský potenciál (schopní, pracovití a nápavití lidé) a rozsáhlá komunikační síť, která vytváří dobré podmínky pro dostupnost i odlehlých vesnic.

Vedle zmiňovaných výhod však existuje mnoho problémů, které brání rozvoji venkovské turistiky u nás. Jedná se především o brzdění rozvoje venkovské turistiky v obcích, kdy jde často o falešný konkurenční boj mezi podnikatelskými subjekty a místní samosprávou. Efektivní využívání marketingu v obci předpokládá vhodnou organizačně institucionální strukturu obce, v rámci které zaujímá přední místo regionální sdružení cestovního ruchu. Tato sdružení ve většině obcí i regionů chybí. Základní chybou je žádná nebo jen malá spolupráce podnikatelských subjektů. Zatímco v zemích s rozvinutým cestovním ruchem je spolupráce běžná, u nás se projevuje jen vzájemná žárlivost těchto subjektů. Stále ještě si neuvědomují, že společný postup při uspokojování potřeb a požadavků turistů je důležitý a výhodný. Obce neuskutečňují průzkum trhu a neznají své návštěvníky. Díky této neznalosti pak ani nejsou schopny oslovit konkrétní segmenty trhu nebo vyhodnotit jednotlivé turistické sezóny.

Problémem z pohledu místní správy je podceňování strategie rozvoje regionu nebo obce. Protože každý region má svá specifika a různé podmínky pro rozvoj cestovního ruchu, je nutné zvážit, zda je region vhodný pro rekreační účely nebo je lepší turistický ruch nerozvíjet. Mezi konkrétní problémy tedy patří např. střet zájmů podnikatelů, zástupců místní správy a samosprávy, občanů, ochránců přírody, investorů apod. Dále je to přelidnění některých rekreačních oblastí v letním nebo zimním období (tam, kde je hodně turistů dochází k devastaci krajiny, hrozí nebezpečí infekcí apod.).

Pak je to absence multiplikačního efektu v regionech. To znamená, že chybí propojení obcí uvnitř regionu i mimo regiony. Dalším zásadním problémem je, že každá obec provozuje vše, nezaměřuje se na konkrétní produkt cestovního ruchu a nevytváří tedy image regionu. Nevyužívá se České centrály cestovního ruchu z hlediska finanční i metodické pomoci. Dále existují bariéry mezi státním a regionálním produktem cestovního ruchu. Přitom je nutné vytvořit individuální a komplexní produkt pro určité segmenty trhu – turisty. Chybí zde kvalitní celostátní a individuální prezentace cestovního ruchu na domácím i zahraničním trhu. Je nutné prezentovat se v několika jazycích. Místní správa i podnikatelé jsou nedostatečně informováni o možnostech dotační politiky do oblasti venkovské turistiky. Je třeba umožnit obcím úřadům, aby spolupracovali při poskytování dotací.

Rozvoj venkovské turistiky se v jednotlivých regionech České republiky liší. Někde kapacity nestačí, jinde údajně není zájem. V posledních letech však i Češi začínají pomalu objevovat kouzlo venkovské turistiky. Na zemědělských farmách v tuzemsku tráví dovolenou i cizinci. Netýká se to ale všech regionů stejně. Zatímco například na Šumavě je poptávka obrovská a nabídka za ní pokulhává, v ostatních oblastech je situace odlišná a venkovská turistika se klube na svět jen velmi obtížně.

Někde omezují rozvoj venkovské turistiky – zejména agroturistiky regionální tradice. Například v Jihomoravském kraji jsou agrofarmy ve stínu oblíbené vinařské turistiky. Ve východních Čechách je kolem 30 farem, zhruba stejný počet farem je i v Ústeckém kraji. Na Liberecku je evidováno asi 13 statků. Nejvíce farem je na Vysočině, kde se jejich počet blíží 60. V jižních Čechách a na Moravě je kolem 40 farem. Dovolenu na statku v Česku tráví ročně asi 30 - 40 tisíc lidí, z toho je zhruba třetina cizinců – převažují Nizozemci, Němci a Poláci. Průměrná délka pobytu na farmě je kolem pěti až sedmi dnů. Do roku 2010 by tak mohlo dovolenou na českých farmách trávit osmdesát až sto tisíc lidí ročně. A většina z nich by měli být cizinci.

F. Venkovská turistika v Ústeckém kraji – případová studie

Ústecký kraj má velmi příznivé podmínky pro rozvoj venkovské turistiky. Venkovské oblasti tohoto regionu disponují přírodním i kulturně – historickým potenciálem. V posledních letech se mění celkové pojetí cestovního ruchu v Ústeckém kraji, nabídka v této oblasti se stále více orientuje na nejrůznější podoby aktivní dovolené. Rozvíjí se cykloturistika, agroturistika a jezdeckví, případně adrenalinové sporty.

Farmy v Ústeckém kraji nabízejí zájemcům vedle projíždky na koních i možnost zkusit si, co obnáší náročná péče o koně, ovce nebo kozy. Některé usedlosti k tomu nabízejí i ubytování v pokojích či apartmánech. Majitelé farem uvažují i o zřízení kempů.

Jedna z farem, zabývající se na Ústecku vedle zemědělské činnosti i agroturistikou, sídlí ve Velkém Chvojně. Specializuje se na chov koní. Nabízí ustájení koní a poníků pro soukromé osoby, vyjíždky na koních i ponících, funguje zde jezdecký oddíl. Zájemci si zde mohou navíc vyzkoušet, co obnáší náročná péče o zvířata. Možnost ubytování, kromě členů jezdeckého oddílu zatím není, výhledově majitel uvažuje o zřízení kempu.

Výborné podmínky pro agroturistiku nabízí farma Letní stráž v Boleticích na Děčínsku. Zaměřuje se především na chov skotu, ovcí a koní. Je zde možnost ubytování v nových pokojích a apartmánech s vlastním WC a koupelnou. Vedle výcviku jízdy na koních v současnosti nabízí klasické projíždky volnou krajinou. Návštěvníci se mohou seznámit s chovem koní, skotu a ovcí.

Nově vybudované ubytovací prostory nabízí farma v Březí u Malečova, v provozu jsou teprve dva roky. Pro návštěvníky jsou připraveny výlety na koních spojené s pečováním o tato zvířata. Při příležitosti otevírání pastvin v květnu se zde pořádají amatérské koňské závody. Kromě toho přijíždí kaskadéři s ukázkou rodea.

G. Budoucnost venkovské turistiky v České republice

Venkovská turistika jako jedna z možných forem podnikání na venkově si získává ve světě stále větší oblibu. Nejde jen o módní záležitost, ale do určité míry i o vyjádření současného životního stylu projevujícího se vztahem k přírodě a krajině. Začíná se prosazovat zdravý životní styl. Lidé mají zájem o bioprodukty vyráběné na ekofarmách. Tento trend se postupně začíná prosazovat i v českých podmínkách.

Mnoho lidí přestává vyhledávat dovolenou v rušných přímořských městech a začíná se orientovat spíš na klidnou dovolenou, kde si lépe odpočine od každodenního shonu a hluku velkoměsta. Mimo jiné je tento druh dovolené finančně zajímavý, což ocení především rodiny s dětmi, které tvoří největší procento klientů.

Na agroturistiku i venkovskou turistiku je nutno se dívat jako na nástroj, který napomáhá řešit některé problémy venkovských oblastí, jako je například nezaměstnanost, udržování kulturní funkce krajiny a snížení migrace venkovského obyvatelstva.

Díky všem těmto pozitivním důvodům a přínosům by se venkovský cestovní ruch měl i nadále rozvíjet. Lze však očekávat, že to nebude v takových dimenzích jako je tomu ve vyspělejších zemích Evropské unie. Česká republika, vzhledem k odlišnému historickému vývoji a odlišným ekonomickým, sociálním a legislativním podmínkám, se bude v rámci venkovského cestovního ruchu více orientovat na jiné formy venkovské turistiky než na agroturistiku, která je pevně spojena se zemědělskou výrobou na farmě nebo v jiném zemědělském podniku. Přesto lze předpokládat, že i agroturistických farem bude v naší zemi přibývat, že budou dosahovat stále lepšího standardu a že jejichmi hosty budou kromě tuzemských návštěvníků i zahraniční turisté, a to nejen z Evropy, ale z celého světa.

II. Zaměstnání a aktivity ve venkovské turistice

A. Ubytování jako hlavní produkt

Ubytovací služby jsou základem rozvoje cestovního ruchu. V případě venkovské turistiky mají tyto služby dvě základní formy – jde o ubytování v soukromí nebo ubytování v hromadných ubytovacích zařízeních.

Ubytování v soukromí je typické zejména pro agroturistiku. Lze ho provozovat jednak pronájmem obytné místnosti nebo pronájmem rekreačního objektu (chata, srub, chalupa, rekreační domek). Pro tuto formu ubytování se doporučuje maximálně 10 lůžek na jeden objekt, a to proto, že při tomto počtu lůžek lze v rámci volné živnosti – ubytovací služby podávat snídaně.

Hromadná ubytovací zařízení, která připadají v úvahu pro provozování venkovské turistiky, jsou v zásadě malé hotýlky a penzionky. V tomto případě již však jde o složitější záležitost, neboť souvisí i s přijímáním zaměstnanců, pokud nemá majitel početnou rodinu nebo rozsáhlé příbuzenstvo. V těchto zařízeních se většinou předpokládá zajištění celodenního stravování hostů. V zásadě to znamená zřízení restaurace jako součásti ubytovacího zařízení, a nutnosti mít i kvalifikovaný personál. A protože stravovací služby jsou živnost řemeslná, její provozovatel musí prokázat odbornou způsobilost. Když ji nemá, je zde problém odpovědného zástupce. Je-li v rodině či příbuzenstvu někdo příslušně kvalifikován, je řešení schůdnější. Není-li, většinou bývá složité takového zaměstnance sehnat i zaplatit.

B. Doprovodné programy

Venkovský cestovní ruch nespočívá jen v zajištění ubytování. Ten, kdo chce být úspěšným provozovatelem venkovské turistiky, by se měl postarat i o volný čas svých hostů. Dobře organizovaná turistika tedy obsahuje i řadu zajímavých a atraktivních doprovodných programů. Nemusí jít jen o programy organizované přímo ubytovatelem, ale jedná se zejména o zprostředkované aktivity ve vazbě na okolí nebo na sportovní či rekondiční akce provozované v blízkém okolí jinými podnikateli. Spolupráce podnikatelů se v této oblasti vyplácí. Nejde jen o případné provize za službu a kontakt, ale o oboustranný prospěch – vzájemné doporučování služeb je nejlevnější reklamou firmy. Doprovodné programy mají většinou vztah k venkovské mentalitě, prezentují historické, kulturní a přírodní zázemí venkova a těží ze specifík daného venkovského území. Takové programy dotvářejí celkový nabízený produkt cestovního ruchu a dávají mu jakousi reklamní známku. Doprovodný program umožňuje podnikateli i určitou specializaci a tedy i výjimečnost v nabídce.

Mezi doprovodné programy charakteristické pro venkovskou turistiku a agroturistiku patří především stravování. Provozovatel nabízí biopotraviny nebo typickou venkovskou stravu. Podle regionu je možno se zaměřit na místní zvláštnosti, např. vinařské oblasti se svými produkty, nebo na posvícenecké slavnosti a zabíjačkové hody.

Jiným programem mohou být zemědělské činnosti. Turisté se zapojují do obvyklých prací domácích a pomáhají jim při senoseči, žních, pasení hospodářských zvířat, úklidu stájí a chlévů apod.

Pokud farmář chová koně, může nabízet velmi atraktivní produkt – projíždky na koních. Lze je také doplnit i projíždkami bryčkou nebo kočárem. Tyto služby je možné zprostředkovávat i jiným podnikatelským subjektem, pokud se nachází v blízkém okolí.

Lov zvěře a rybaření je produktem, který opět závisí na celkovém zázemí farmy – na rozsahu vlastnictví lesů a rybníků. Tuto aktivitu lze rovněž zprostředkovat jiným podnikatelským subjektem.

Procházký v lese, houbaření a sběr lesních plodin jsou další velmi oblíbenou a nenáročnou aktivitou.

Mezi doprovodné programy, ve kterých hraje hlavní roli charakter okolní krajiny patří letní a zimní sporty. Nabídku tvoří pěší turistika, cyklistika, koupání, v zimě pak lyžování, sáňkování, snowboarding nebo bruslení.

Historie, kultura, příroda – tak by se daly nazvat doprovodné programy mezi něž může patřit: prohlédnutí si místních pamětihodností (hrady, zámky, kláštery) nebo atraktivních přírodních lokalit (krasové jeskyně a přírodní útvary, výskyt vzácných květin, rostlin a porostů, obory se vzácnou zvěří apod.) a ukázky tradičních řemesel (mlýny, kovárny, sklářské hutě, krajkářství).

Podnikatel ve venkovské turistice musí využívat místopisné znalosti, vědět vše o každé nově zavedené místní dílně - kovotepectví, výrobně šperků z kůže či dřeva, řezbářství, výrobě velikonočních ozdob, skla nebo keramiky. Je nezbytné mít zpracované programy pro volný čas a okamžitě je použít, pokud se ubytovaní turisté nudí nebo když je špatné počasí.

III. Vzdělávání

Mezi nejznámější sdružení podporující venkovskou turistiku patří Svaz podnikatelů ČR a sdružení ECEAT CZ.

A. Svaz podnikatelů ČR ve venkovské turistice a agroturistice

Svaz podnikatelů ČR ve venkovské turistice a agroturistice je dobrovolné, nepolitické profesní sdružení podnikatelů ve venkovském cestovním ruchu a dalších příznivců. Svaz byl založen v roce 1997 a je členem mezinárodní organizace svazů venkovské turistiky Eurogites. Svaz svou činností přispívá k ekonomickému, kulturnímu a společenskému oživení venkova, obnově jeho tradic, údržbě krajiny i ke stabilizaci jeho osídlení. Prosazuje a hájí zájmy svých členů, venkovských podnikatelů. Zajišťuje zavádění do praxe a kontroly standardů kvality ubytovacích kapacit na venkově, pomáhá při rozvoji odborných schopností poskytovatelů služeb ve venkovském cestovním ruchu a ve spolupráci s partnery (zejména s ECEAT CZ) pomáhá při propagaci ubytovacích zařízení svých členů.

Svaz podnikatelů ČR realizuje projekt KVALITA. V době stále sílící globální konkurence je garance kvality služeb zákazníkům jedním z nejzákladnějších předpokladů úspěchu. Kvalitativní parametry venkovského ubytování nejsou upraveny žádnou právně závaznou normou. Proto Svaz podnikatelů ČR připravil ve spolupráci s partnery a za podpory Ministerstva pro místní rozvoj ČR jednotný certifikační systém pro venkovskou turistiku a postupně jej zavádí od roku 2001 do praxe. Cílem tohoto projektu je rozvíjet kvalitativní certifikační systém ubytovacích zařízení venkovské turistiky, který bude odpovídat evropským standardům, a zajistit jeho kontrolu. Dále bude propagovat kvalitativní certifikační systém směrem k veřejnosti odborné i

cestovatelské a také posilovat prestiž certifikovaných ubytovacích zařízení a propagovat je.

Dalším projektem je projekt SERVIS. Veřejnost a zejména začínající podnikatelé se obrací na Svaz s mnoha dotazy a podněty, žádostmi o právní rady, výklad zákonů, pomoc při propagaci nebo základní odborné rady. Na základě těchto požadavků se Svaz rozhodl vytvořit a provozovat jednoduchý a srozumitelný zdroj kvalifikovaných informací pro veřejnost jak ve formě tištěné, tak elektronické na internetové adrese www.venkovskaturistika.cz. Dalším cílem je ve spolupráci s partnery vytvořit a rozvíjet vzdělávací systém a poradenský servis pro venkovské podnikatele v cestovním ruchu. Dále pak zajišťovat pravidelně a systematicky prezentace venkovské turistiky v České republice prostřednictvím médií a účast na výstavách a veletrzích ve spolupráci s partnery. A v neposlední řadě podporovat a rozvíjet jednotnou propagaci venkovské turistiky ve spolupráci s partnery - "Prázdniny na venkově".

B. ECEAT CZ - Evropské centrum pro eko agro turistiku

ECEAT CZ - Evropské centrum pro eko agro turistiku je česká nezisková organizace, občanské sdružení. Aktivně se účastní na práci ECEAT International a je členem Svazu podnikatelů ČR ve venkovské turistice a agroturistice. ECEAT CZ vznikl v roce 1999 jako nástupnická organizace Nadace ECEAT. Posláním ECEAT CZ je podporovat obnovu venkova pomocí šetrné turistiky, pomoci iniciovat nové podnikatelské příležitosti a pracovní místa ve venkovské turistice a dále pomoci při rozvoji odborných schopností nových poskytovatelů služeb.

ECEAT CZ nabízí komplexní rozvojové a vzdělávací programy. Produkt "Prázdniny na venkově" je koncipován jako komplexní řešení pro rozvoj venkovské turistiky s důrazem na jednotlivé ubytovatele. Je to produkt respektující místní kulturu, zvyky, podporující místní obyvatele a přátelský k životnímu prostředí. Ubytovací zařízení jsou pečlivě vybírána

tak, aby odpovídala pocitu „Prázdniny na venkově“ - žádný hluk, žádné hromadné kapacity apod. „Stezky dědictví“ jsou koncipovány jako regionální turistický rozvojový koncept propagující, využívající a ochraňující rozsáhlé kulturní a přírodní dědictví naší země. „Zelené prázdniny“ jsou konceptem propagujícím ekoturistiku v České republice na základě ekocertifikace.

C. CzechTourism - Česká centrála cestovního ruchu

CzechTourism - Česká centrála cestovního ruchu se v rámci programu rozvoje venkovského cestovního ruchu věnuje podpoře rozvoje lidských zdrojů v oblasti venkovské turistiky a agroturistiky v turistických oblastech České republiky. Připravuje semináře na základě přímé poptávky turistických oblastí nebo podnikatelských svazů. Cílem je seznámit podnikatele s podmínkami, jež jsou pro úspěšné podnikání ve venkovském cestovním ruchu nezbytné. Vzdělávací semináře umožňují kontakt s lidmi, kteří již zkušenosti s podnikáním ve venkovské turistice mají a jsou ochotni se o své zážitky podělit. Při seminářích zájemci získají aktuální informace o finanční podpoře podnikání ve venkovském cestovním ruchu jak ze strany státu, tak ze strany EU.

Strategie volby nosných témat turistického produktu ČR jako celku vychází z analýzy předpokladů a možností uplatnění ČR na mezinárodním trhu. Z těch, která se týkají venkovského cestovního ruchu, se jedná především o:

- kulturní a poznávací cestovní ruch založený na unikátním rozsahu, pestrosti a koncentraci historických památek a dalších objektů a s nimi spojených kulturních událostí,
- venkovský cestovní ruch založený na zhodnocení relativně nezatížených území,
- tématické trasy s charakteristickým obsahem (sklářství, výroba porcelánu, historická řemesla, pivovarnictví, vinařství aj.),

- pěší turistika využívající jedinečnou síť značených tras,
- cykloturistika využívající hustou síť cyklostezek a cyklotras.

V současné době Centrála realizuje program «Školení a vzdělávání pracovníků v cestovním ruchu», které je zaměřeno na zvyšování kvalifikační úrovně a profesní dovednosti pracovníků v cestovním ruchu v souvislosti se zaváděním high-tech, informačních a komunikačních technologií a technologií šetrných k životnímu prostředí. Program umožňuje dostupnost nového odborného vzdělávání a příležitost pro celoživotní vzdělávání pracovníků ve specifické oblasti jakou je cestovní ruch.

Vzdělávací podprogramy se vztahem k venkovskému cestovnímu ruchu :

- Etický manager, mezinárodní kulturní specifika ve službách cestovního ruchu, specifika pro handicapované klienty služeb cestovního ruchu;
- Region a cestovní ruch;
- Veřejnost - základy chování k účastníkům cestovního ruchu v běžných situacích;
- Venkovský cestovní ruch, jeho specifika a podmínky pro rozvoj;
- Maximalizace potenciálu chráněných krajinných oblastí a národních parků v cestovním ruchu;
- Průvodce v cestovním ruchu – profesní znalosti a dovednosti;
- Využití kulturních a přírodních památek pro cestovní ruch.

D. SOCR ČR - Svaz obchodu a cestovního ruchu ČR

SOCR ČR - Svaz obchodu a cestovního ruchu ČR je vrcholové, nezávislé, dobrovolné a lobistické sdružení, které reprezentuje svazy, asociace, velké retailové a distribuční

společnosti, spotřební družstva, obchodní aliance a franchisingové sítě, malé a střední firmy v oblasti obchodu, cestovního ruchu, pohostinství a souvisejících služeb. Dále prostřednictvím svých krajských zastoupení spolupracuje s územními samosprávami na sociálním a hospodářském rozvoji krajů.

Jednotlivé pobočky fungují jako poradenská místa k orientaci a pro nárokování podpor k podnikání z evropských, národních a regionálních programů a zdroj odborných informací. Svaz vystupuje jako organizátor a pořadatel odborných konferencí, seminářů a workshopů, tvůrce a spoluvydavatel odborných sborníků, manuálů a dalších pomůcek, a expertní místo ke konzultacím a pro řešení odborné problematiky.

E. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita Brno

Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně - Ústav marketingu a obchodu nabízí vzdělávací programy pro zájemce o vzdělávání v cestovním ruchu. Vzdělávací programy jsou připravovány ve spolupráci s Evropským centrem pro ekoagroturistiku (ECEAT) a Svazem obchodu a cestovního ruchu (SOCR). Vzdělávání v předmětech Podnikání v cestovním ruchu, Regionální produkty v cestovním ruchu, Destinační management a Venkovský cestovní ruch v udržitelném rozvoji regionu se realizuje v rámci projektu, který je financován Evropským sociálním fondem EU a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR.

IV. Shrnutí

Venkovská turistika může být významným prostředkem rozvoje nejen daného místa, obce, městečka, ale i celého mikroregionu nebo kraje. Nepřináší totiž dodatečné zdroje

příjmů pouze provozovateli farmy, ale dokáže vyvolat ekonomické oživení i celých regionů. To je důležité hlavně u těch regionů, které byly postiženy restrukturalizací zemědělské prvovýroby a transformačními a restitučními majetkovými procesy.

Venkovská turistika napomáhá řešit některé problémy venkovských oblastí. Zejména snižuje nezaměstnanost a vytváří pracovní příležitosti nejen v zemědělství, ale i v oborech, jejichž služeb účastníci venkovské turistiky využívají. Tím se také daří snížit migraci a stabilizuje se osídlení venkova. Důležitou předností venkovské turistiky je skutečnost, že oživuje tradiční řemeslnou výrobu a udržuje folklórní a jiné tradice obce. Přispívá také k využívání přírodního, kulturního a historického potenciálu obce i okolí, přičemž zachovává původní ráz krajiny. Od ostatních forem cestovního ruchu se venkovská turistika odlišuje zejména tím, že je šetrná vůči cílovým místům pobytu a ohleduplná vůči životnímu prostředí. Přispívá k tvorbě krajiny, nepřináší téměř žádná ekologická rizika a zprostředkovává návrat člověka k přírodě.

V České republice se však venkovské turistice pořád ještě nedaří tak dobře, jako v jiných evropských zemích. Částečně je to dáno naší historií. V 70. letech, kdy jinde docházelo k rozvoji venkovské turistiky, u nás to po kolektivizaci, zakládání družstev a státních statků nebylo možné. Kolektivizace a s ní související aktivity vedly k velkovýrobě a k likvidaci rodinných farem, vhodných pro agroturistiku. Kromě tohoto důvodu jsou tu však i další problémy, díky nimž je rozvoj venkovské turistiky brzděn. Aby bylo podnikání úspěšné, je nutná spolupráce všech zainteresovaných – podnikatelů v zemědělství, ubytovatelů a poskytovatelů dalších souvisejících služeb a všech úrovní samosprávy. Zatímco v jiných zemích s rozvinutým cestovním ruchem je spolupráce běžná, u nás si podnikatelé důležitost a výhodnost společného postupu stále ještě neuvědomují.

Dále je nutné uplatňovat marketing na úrovni obce, regionu i státu. Tvorba a následná realizace marketingové koncepce

musí vycházet právě ze spolupráce podnikatelských subjektů, orgánů státní správy i místní samosprávy a všech ostatních zainteresovaných subjektů, včetně obyvatel obce a regionu. Obce by neměly provozovat vše, ale zaměřit se pouze na konkrétní produkt cestovního ruchu a vytvářet tak image regionu.

Místní správa ani podnikatelé nejsou dostatečně informováni o problematice venkovské turistiky. Pro zlepšení osvěty a informovanosti o podnikání ve venkovské turistice by se v České republice měly mnohem více pořádat různé semináře na tuto tematiku. Dostatečně informovaní nejsou ani potenciální turisté. Mnoho lidí si pod pojmem venkovská turistika nebo agroturistika stále nedokáže představit nic konkrétního nebo má o této formě turistiky zkreslenou představu. Chybí kvalitní celostátní a individuální prezentace cestovního ruchu na domácím i zahraničním trhu.

Venkov zatím neumí přitáhnout turisty. Informační kanceláře v České republice neposkytují jednotné a ucelené informace o celé zemi. Proto cizinci většinou znají jen Prahu, Český Krumlov a západočeské lázně. Malebná či jinak atraktivní zákoutí v regionech před nimi zůstávají utajena.

S podnikáním ve venkovské turistice je spojena řada problémů. Přesto by se však každá obec, pokud má jen trochu vhodné podmínky pro její rozvoj, měla snažit tento druh cestovního ruchu podporovat. Jednak je velmi významný pro rozvoj venkova i celých regionů, a pak také proto, že Česká republika má pro venkovský cestovní ruch velmi dobré podmínky.

V České republice se tradice podnikání ve venkovské turistice teprve rodí. Jednotlivé regiony v České republice se liší tím, nakolik je v nich venkovská turistika rozvinutá. Nejlépe se jí daří asi na Šumavě. Rozvoji agroturistiky významně napomáhají různé organizace jako je například Svaz podnikatelů ČR nebo sdružení ECEAT CZ. Tyto instituce se snaží přispět k oživení venkova pomocí šetrné turistiky. Pomáhají obnovovat tradice i vytvářet nové podnikatelské příležitosti. Současně rozvíjí odborné schopnosti

poskytovatelů služeb ve venkovském cestovním ruchu a propagují ubytovací zařízení svých členů.

Finanční podporu na podnikání ve venkovské turistice bylo v minulém programovacím období EU možné získat z několika různých programů: například LEADER ČR nebo Operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství. Programy byly zaměřeny na výstavbu, rekonstrukci, modernizaci staveb, vybudování infrastruktury, obnovu kulturních památek a přírodních lokalit apod. V programovacím období 2007 – 2013 bude možné získat významné finanční prostředky z Evropského zemědělského fondu pro regionální rozvoj.

Předpokládá se, že se venkovská turistika vzhledem k významným přínosům a šetrnosti vůči životnímu prostředí bude do budoucna rozvíjet. Ze statistik lze vyzorovat zřetelný ústup masové rekreace ve velkých turistických centrech a rostoucí poptávku po ubytování na venkově. Lidé stále více touží po návratu k přírodě – aspoň na chvíli uniknout z hlučného, přetechnizovaného a stresujícího městského prostředí někam na venkov, k jednoduchému způsobu života v pěkném přírodním prostředí, kde mohou v klidu odpočívat. Mimo jiné je tento druh dovolené finančně zajímavý, což ocení především rodiny s dětmi, které tvoří významné procento klientů.

K tomu, aby se u nás venkovský cestovní ruch rozvíjel je zapotřebí zejména překonat výše zmíněné problémy. Základní inspirací pro rozvoj agroturistiky u nás by mohlo být Rakousko. Jde jednak o zemi s obdobnými tradicemi jako má Česká republika, jednak má také podobný geografický profil a kromě toho je Rakousko sousedním státem, s nímž lze řadu projektů koordinovat a využít v tamním podnikatelském prostředí již získaných zkušeností.

Kapitola C:

Venkovská turistika ve Francii

I. Cestovní ruch a venkovská turistika

A. Vývoj venkovské turistiky

Venkovská turistika v podobě jaké ji známe dnes je výsledkem poválečných sociokulturních trendů ve Francii, které vedly k rozvoji prvního venkovského ubytování s vlastním stravováním tzv. **gîtes** a hotelové sítě Logis de France.

V šedesátých letech minulého století byla venkovská turistika synonymem pro trávení rodinné dovolené na venkově, nejčastěji u starších příbuzných pracujících v zemědělství, nebo v prázdninových výletních vesnicích řízených spolky nebo sdruženími. Symbolem tohoto typu dovolené byla skromná a levná společná nebo rodinná dovolená, často hodnocená jako méně kvalitní než masová přímořská turistika.

Během sedmdesátých let se začaly věci měnit. Důraz je kladen na územní plánování ve městech i na venkově. Prostřednictvím nových ekonomických aktivit, z nichž jednu představuje právě venkovská turistika, jsou činěny pokusy o revitalizaci venkovských oblastí. Úspěšně naplánovaná a rozvíjená venkovská turistika sklízí první úspěchy.

V posledních patnácti letech se pozornost soustřeďuje zejména na poptávku a požadavky trhu. Projektanti, operátoři i provozovatelé jsou si vědomi, že mezi obyvateli měst (nejen ve Francii, ale i ve Velké Británii, Holandsku, Belgii i Německu) roste poptávka po krátko- i dlouhodobém trávení dovolené na venkově. Venkovská turistika je rozvíjena jako zákaznická služba. Aktuální témata udržitelného rozvoje a etické spotřeby favorizují udržitelný

etický a solidární cestovní ruch respektující životní prostředí a místní poměry.

Z výše uvedených důvodů muselo dojít ke změnám teorie i praxe ve venkovské turistice ve Francii. Venkovská turistika nabývá na důležitosti a začíná na ní být nahlíženo mnohem komplexněji. Díky zvýšené poptávce různých typů turistů se vytvářejí další podnikatelské příležitosti a zaměstnanecké možnosti. Důležitou roli hrají i místní úřady.

B. Různé typy venkovské turistiky

Běžně používané termíny vztahující se k venkovské turistice: zelená turistika, dovolená v přírodě, ekoturistika, dovolená na statku (*on-the-farm tourism, farmstay holidays*), agroturistika, rozptýlená (*diffuse*) nebo vesnická turistika, vnitrozemská (*inland*) turistika, místní (*local* nebo *small-scale*) turistika, turistika zaměřená na kulturní či historické dědictví, integrovaný turismus, udržitelný turismus, šetrný (*low-impact*) turismus, solidární turismus, etický turismus atd.

Bohatství pojmů odráží množství forem i různé úhly pohledu na venkovskou turistiku. Na venkovskou turistiku je možné nahlížet z různých úhlů pohledu: prostor, ve kterém se odehrává (zelená turistika, ekoturistika), typy ubytování (dovolená na statku), prostorového uspořádání (rozptýlená nebo vesnická turistika), územní plánování (integrovaný turismus, udržitelný turismus, solidární turismus). Některé z termínů jsou specifické pro venkovskou turistiku, jiné jsou nespécifické a mohou zahrnovat i jiné formy než jen venkovskou turistiku.

C. Venkovská turistika

1. Definice

Následující dvě definice jsou zásadní pro pochopení obsahu pojmu venkovská turistika.

- *'Místní cestovní ruch, žádaný i řízený místním obyvatelstvem. Cestovní ruch založený na setkávání a sdílení, motivovaný zájmem o místo a přátelství k místním obyvatelům.'* (Descamps J.J., 1993)
- *'Venkovská turistika je definována jako ekonomické využití venkovské krajiny, přírodních zdrojů, kulturního dědictví, venkovského přirozeného prostředí, místních tradic a místních produktů prostřednictvím ověřených produktů a kvalifikovaných služeb odrážejících regionální identitu. Reaguje na požadavky zákazníků na ubytování, stravování, aktivity volného času, zábavu a další služby. Podporuje místní udržitelný rozvoj a vychází vstříc požadavkům moderní společnosti prostřednictvím nové sociální solidarity mezi městem a venkovem.'* (Euroter, 1992)

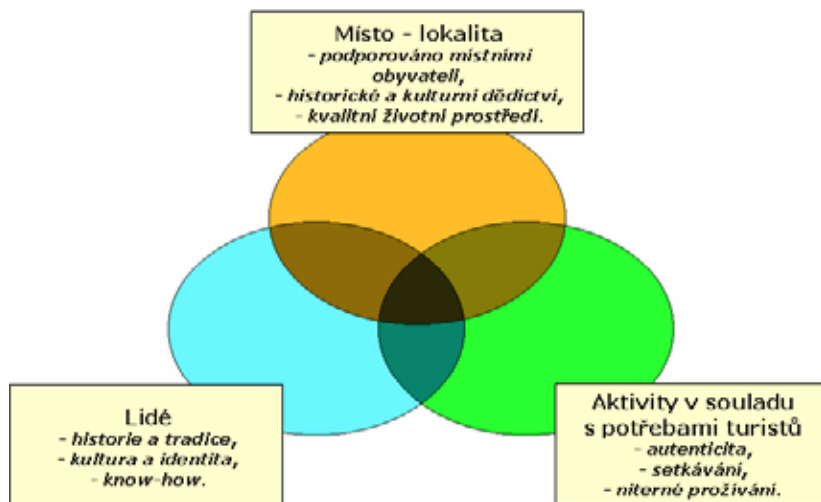
2. Specifické rysy venkovské turistiky

Specifické rysy venkovské turistiky mohou být znázorněny jako překryv tří oblastí (**viz Obr. 1**) představujících prostor, aktivity a lidské zdroje. Překryvné oblasti reprezentují místní organizování venkovské turistiky: produkt venkovské turistiky je určen místní identitou, podporován místním obyvatelstvem ztělesňujícím lokální kulturu a zvyky. Takový produkt venkovské turistiky vychází vstříc požadavkům turistů po neotřelé autenticitě.

Venkovská turistika tedy nezahrnuje přímořské aktivity volného času (potápění, yachting atd.) nebo zimní sporty typické pro horská střediska (sjezdové lyžování atd.), protože tyto aktivity jsou příliš vzdálené od venkovského prostředí a života. Přímořské pláže a lyžařské svahy jsou pouhá hřiště

umístěná do přírodního prostředí. Naproti tomu lyžování na běžkách nebo zimní turistika na sněžnicích mohou být zahrnuty do venkovské turistiky, neboť tyto řízené aktivity respektují místní krajinu a venkovské prostředí.

Oblast Auvergne (zcela venkovská krajina) nabízí názorný příklad. Vulcania, velmi známý vědecký a zábavní park se nachází v blízkosti přírodního sopečného parku Lemptégy. Vulcania je turistickou atrakcí postavenou v místě stále ještě funkčního lomu. Jedná se v obou případech o venkovskou turistiku? V prvním případě ne. Vulcania představuje standardní produkt zaměřený na sopky a sopečnou činnost obecně. Nezabývá se oblastí Chaîne des Puys, v jehož blízkosti je atraktivita umístěna. Ve druhém případě zní odpověď ano. Sopečný park Lemptégy přivítá ročně 120,000 návštěvníků, kterým prostřednictvím návštěvy s průvodcem umožní nahlédnout do tajemství sice již nečinného vulkánu Auvergne.

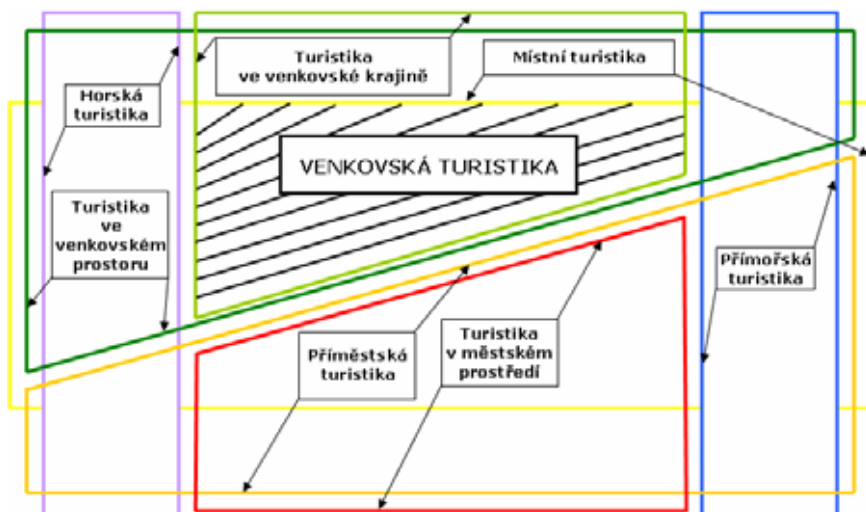

Obr. 1: Specifické rysy venkovské turistiky

Destinace venkovské turistiky

Níže uvedené schéma (**viz Obr. 2**) vymezuje vzájemný vztah mezi turistikou v otevřené venkovské krajině a turistikou v zastavěných oblastech, městském prostředí, pobřežních a horských oblastech, a místní turistikou a turistikou v kulturní krajině (*local tourism and countryside tourism*).

Jádrem venkovské turistiky je oblast, kde dochází k prolínání místní turistiky a turistiky v otevřené kulturní krajině. Přesto je nutné brát v potaz i turistické destinace v blízkosti měst, pobřežní a horské oblasti. Oblasti s hustou zástavbou i vysokou hustotou obyvatelstva jsou z venkovské turistiky vyloučeny. Na druhé straně určitá území v okolí měst mohou být považována za venkovské turistické destinace. Obzvláště menší města mohou být s venkovskou turistikou identifikována. Některá z nich se stávají "zeleným" přímořským letoviskem nebo horským rekreačním střediskem venkovského charakteru.

Obr. 2: Vymezení venkovské turistiky

D. Venkovská turistika v číslech

Dále uvedená čísla ukazují důležitost venkovské turistiky, ale také poukazují na relativně krátkou dobu, kterou turisté ročně stráví ve venkovských oblastech. Podle zprávy vypracované Bosson-Descampem (1993) se venkovská turistika odehrává na 80% rozlohy venkova, procento ubytovaných ve venkovském cestovním ruchu z celkového počtu ubytování je 52%, z celkového počtu pobytů je 28% v rámci venkovské turistiky. Útrata a nákupy ve venkovské turistice se podílejí 22%. Počet zahraničních turistů ve venkovské turistice je poměrně vysoký (16% z celkového počtu). Ve venkovském cestovním ruchu jsou oblíbené krátkodobé pobyty (38%).

Do začátku osmdesátých let je patrný vzestupný trend. V letech osmdesátých, zejména v jejich první polovině, dochází k poklesu. Následně se situace v turistickém ruchu ve všech destinacích stabilizuje (**Tabulka 1**).

Tabulka 1 – Dovolená ve Francii podle destinací (%)

	1964	1975	1980	1985	1990	1991	1992	1993	1994
Pobřežní oblasti	33.9	41.4	46.5	41.9	43.6	41.0	40.8	41.6	41.4
Hory	13.9	20.1	17.2	20.5	17.6	18.5	19.1	18.0	19.3
Venkov	35.2	29.0	28.3	27.6	26.0	27.4	26.3	26.3	26.7
Otevřená volná krajina	2.8	3.4	3.8	3.2	3.5	4.4	4.4	4.4	3.6
Města a jiné	14.2	6.1	4.2	6.8	9.3	8.7	9.4	9.7	9.0
<i>Počet dnů dovolené strávené ve Francii (v miliónech dnů)</i>	<i>541</i>	<i>649</i>	<i>718</i>	<i>747</i>	<i>726</i>	<i>727</i>	<i>742</i>	<i>724</i>	<i>742</i>

Zdroj INSEE

Venkovská turistika se podle INSEE podílí více jak jednou čtvrtinou na celkové době dovolené, kterou obyvatelé Francie stráví ve Francii. Jedná se o krátko- i dlouhodobé pobyty

nejrůznějšího zaměření. Venkovský cestovní ruch zajišťuje více než jednu třetinu pobytů nebo přenocování (**Tabulka 2**).

Tabulka 2 – Domácí cestovní ruch ve Francii (podíl pobytů a přenocování ve venkovském cestovním ruchu)

	% z celkového počtu pobytů				% z celkového počtu přenocování			
	1995	1998	2001	2003	1995	1998	2001	2003
Venkovská turistika	37.4	36.8	36.1	35.8	32.4	34.0	32.1	32.2

Zdroj ONT (Mémento du tourisme - 2004)

V letech 1990 až 1998 trvale rostl počet pobytů na venkově. V roce 1990 to bylo 270.000 pobytů, zatímco v roce 1998 vzrostl počet na celkových 330.000 pobytů (SDT, 1999). Podíl dovolených trávených ve venkovském prostoru se nezměnil. Celková spotřeba však během let 1992 až 2000 vzrostla o 15 %.

E. Faktory, které budou ovlivňovat venkovský cestovní ruch v příštích 20 letech

Očekává se prudký růst ekonomiky provázané s cestovním ruchem včetně venkovské turistiky. To s sebou ponese i určitý dopad na venkovskou turistiku jako takovou, např. nároky na poskytované služby nebo nabídku aktivit.

1. Faktory ovlivňující trendy ve venkovské turistice

- Velmi početná nabídka turistických destinací, zvýšení konkurence.
- Přísnější regulace a nižší veřejné financování.
- Všeobecné používání internetu s výrazným vlivem na vzájemný vztah mezi zákazníkem a poskytovatelem služeb, role cestovních kanceláří, komercializace.

2. Trendy v poptávce a očekávání zákazníků: nabídka dle přání zákazníka spojená s vysokou kvalitou pobytu

- Nasměrování k vysoce kvalitním produktům.
- Široké spektrum očekávání, venkovskou turistiku bude ovlivňovat poptávka po sportovních aktivitách.
- Znalost poměrů v různých oblastech povede ke srovnání kvality nabízených služeb ve všech regionech.
- Nové požadavky na mobilitu: dostupnost místa více druhů dopravy, získávání informací v reálném čase.

3. 'Venkovská' dimenze v rámci trendů praxe turistického ruchu

- Uniformita – vzájemné prolínání venkovského a městského prostoru, sdílení hodnot (mobilita, spoléhání na sebe sama).
- Objevování a nalézání kombinované v různých typech oblastí (např. krátkodobý pobyt sestávající z jednoho dne stráveného v tématickém parku, jednoho dne ve městě a jednoho dne v přírodě).

4. Trendy v nabídce: následnost služeb spojená s propojováním jednotlivých poskytovatelů

- Schopnost přizpůsobovat ceny pro potenciální zákazníky.
- Schopnost i ochota poskytovat služby okamžitě, kombinace jednotlivých služeb.
- Schopnost kombinovat služby dle okamžitého přání zákazníka. Tento vývoj trend podporuje význam partnerství mezi jednotlivými poskytovateli služeb na místní úrovni v rámci jednotlivých turistických destinací.

II. Zaměstnání a aktivity ve venkovské turistice

A. Charakteristika zaměstnání a kvalifikací pro cestovní ruch

V cestovním ruchu neexistuje jedna speciální skupina zaměstnání. Cestovní ruch je multioborovým podnikáním, které zahrnuje nejrůznější odvětví jako např. dopravu, ubytování, stravování a další služby vhodné pro nejrůznější turistické aktivity. Tento hospodářský sektor je tedy reprezentován širokým spektrem firem, který pokrývá požadavky trhu cestovního ruchu. Tyto firmy se různí dle poskytovaných služeb (ubytování, stravování, služby pro volný čas atd.), umístění na trhu cestovního ruchu, statutu a způsobu zaměstnávání (samozaměstnávání, trvalý pracovní poměr, sezónní práce atd.).

Pracovní místa z větší části tvoří zaměstnanecké poměry s měsíčním platem. Mají následující charakteristiky:

- Velký počet pracovních míst (700,000 podle stavu v roce 2001, zdroj UNEDIC).
- Více než polovina z nich je ve stravování a asi jedna čtvrtina je vytvořena v ubytování.
- Neustálá tvorba nových pracovních míst se stálým požadavkem na trhu práce, odhaduje se asi 30,000 pracovních míst za rok. Průmysl cestovního ruchu částečně trpí velmi špatným image (sezónní práce, opakovaná rutinní činnost, nízký plat).
- Vysoký podíl zaměstnaných žen, mladých lidí a zahraničních pracovníků.
- Vysoké procento částečných pracovních úvazků a krátkodobých kontraktů.
- Zaměstnanci a pracovníci spadají nejčastěji do jedné z následujících kategorií: sezónní zaměstnanci, místní obyvatelé s vícezdrojovými příjmy, mladí lidé –

prvozaměstnanci a mladí lidé zaměstnávání s podporou pracovních úřadů.

Ve venkovském cestovním ruchu rozlišujeme dva hlavní typy zaměstnávání:

- Zaměstnání v hotelích a ve stravování.
- Jiné typy zaměstnání: sportovní aktivity, průvodcovství, činnosti spojené s kulturním a historickým dědictvím, organizování, komunikace, prodej a další (**viz Příloha č. 1**).

B. Specifické rysy dovedností a zaměstnání ve venkovské turistice

Venkovský cestovní ruch v sobě zahrnuje mnoho turistických aktivit, tudíž zahrnuje veškerá zaměstnání i příslušné kvalifikace jako v ostatních odvětvích turistického ruchu. Některé jsou však pro venkovskou turistiku specifické. Níže uvádíme sedm specifických rysů zaměstnání i dovedností ve venkovském cestovním ruchu:

- Pro venkovský cestovní ruch jsou charakteristické malé firmy pouze s několika zaměstnanci. Nejrozšířenějším zaměstnaneckým statutem je samozaměstnaný provozovatel a jeho partner (manžel, manželka). Malé firmy jsou většinou řízeny párem, rodinou nebo řemeslníkem. Tato zaměstnání jsou úzce provázána s přijatým životním stylem. Příznačné je vysoké pracovní nasazení.
- Poskytovatelé služeb ve venkovské turistice provozují i jiné služby mimo cestovní ruch. Většina poskytovaných služeb se však nějakým způsobem váže na cestovní ruch. Hlavní zaměstnání ve venkovském cestovním ruchu (tj. ubytování,

stravování a aktivity pro volný čas) jsou méně početná.³

- Jednotlivci kombinují a sestavují různé dovednosti i znalosti, které pak tvoří náplň jejich zaměstnání. Hlavními atributy výše uvedeného jsou iniciativita, inovace, řízení, zvýšené požadavky na technické, ekonomické a obchodní dovednosti, sociální gramotnost a ohledy na životní prostředí. Takovéto zaměstnanecké pozice se v čase vyvíjejí a je těžké zařadit dle typologie zaměstnání.
- Sezónnost práce je pro venkovskou turistiku příznačná. Vytváří se zaměstnanecké pozice, které sestávají z více činností. Jedná se o sebezaměstnávání nebo o normální zaměstnanecké poměry.
- Zaměstnání ve venkovské turistice se váže k místu (příroda, historické a kulturní dědictví, historie, hospodářství). Přispívá k vytváření specifických produktů cestovního ruchu a k nim příslušných zaměstnání. To však vyžaduje kvalitní řízení a odpovědné plánování. Vše je ovlivněno politickým a sociálním uspořádáním.

---

³ Typologie zaměstnání ve venkovském cestovním ruchu podle Delmache & Moreau:

- ‘Profesionální pozice (Exclusive professional)’ – zaměstnání přímo souvisí s cestovním ruchem.
- ‘Occupational shift’ – určitá část přímo souvisí s cestovním ruchem.
- ‘Specifická forma (Specific forms)’ – zaměstnání v cestovním ruchu je sekundární (příležitostné aktivity, sezónní práce).
- ‘Hotely a stravování (Hotel and catering)’ – veškerá zaměstnání v tomto sektoru služeb.
- ‘Kombinované (Market combinations)’ – kombinace hlavní činnosti a vedlejší činnosti související přímo s cestovním ruchem.

- Vzájemná provázanost (*meshing*)⁴ jednotlivých činností a povolání v rámci jednoho provozovatele či poskytovatele služeb je často nekompletní a proto je nutné vytvářet kvalitní partnerství mezi jednotlivými aktéry ve venkovské turistice. Zde hraje významnou roli racionalizace a zlepšování stávajících poskytovaných služeb.
- Důležité je postavení místních samospráv, zejména pro financování a podporu výstavby infrastruktury a pro další rozvoj turistických aktivit. Významnou roli hrají i volení zástupci.

C. Požadované dovednosti a kvalifikace

Podle Guy Le Boterfa⁵: *"Kompetentní osobou je ten, kdo ví, jakým způsobem jednat v určitých situacích, Je schopen kombinovat a mobilizovat lidské zdroje (např. znalosti, kvalifikace, kvalita, kulturní kontext, emoční vlastnosti atd.) a zdroje prostředí (např. profesionální síť, informační síť atd.)."*

Venkovská turistika zahrnuje veškeré aktivity cestovního ruchu charakterizované základními znalostmi a dovednostmi, které je nutno obohatit o znalosti a dovednosti specifické pro venkovský cestovní ruch.

Specifičnost znalostí a dovedností se vztahuje spíše ke schopnosti poznat a odlišit místní kontext a zdroje. Specifičnost spočívá ve schopnosti poskytovat takové služby, které vycházejí z charakteru místa a současných trendů ve venkovské turistice.

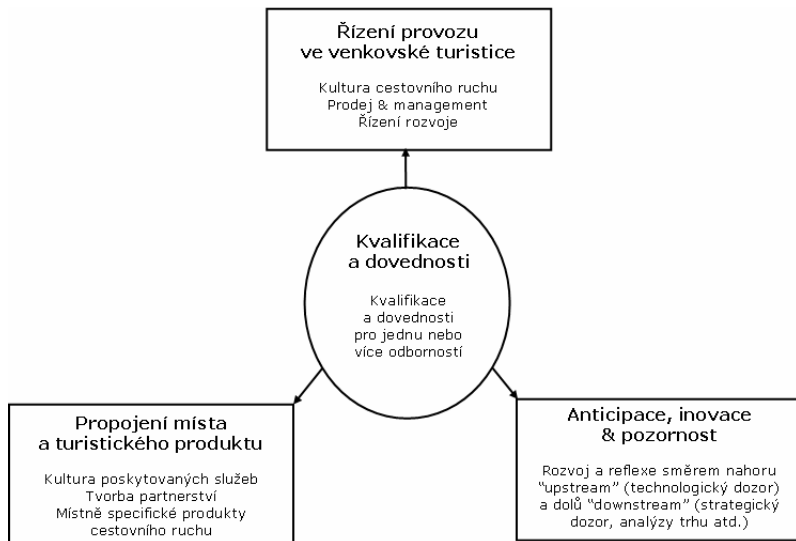
---

⁴ Vzájemnou provázaností (*meshing*) jednotlivých činností ve venkovské turistice se rozumí obecný proces vytváření nabídky služeb, tvorby produktů a služeb a vytváření celkového vyznění turistické destinace.

⁵ Engineering and evaluation of competencies, Ed d'Organisation (2002), From competency to professional navigation, Ed d'Organisation (2002)

Pro venkovskou turistiku jsou typické čtyři základní bloky znalostí a dovedností (**viz Obr. 3**), které doplňují "jádrové" nespecifické znalosti a dovednosti:

- **Kvalifikace a dovednosti, 'základní':** kvalifikace a dovednosti spadající do více oblastí, které je nutné dále udržovat a obnovovat (např. instruktor lyžování na běžkách, kuchař); aktivity jsou velmi různorodé a nesouvisí přímo s venkovským cestovním ruchem.
- **Propojení místa a turistického produktu:** schopnost integrovat jedinečnost a specifické rysy místa do turistického produktu; nastavení vysoké kultury poskytovaných služeb; vytvoření partnerství z pohledu odvětvového a/nebo místního; schopnost vytvořit specifické produkty cestovního ruchu postavené na místním kulturním a historickém dědictví.
- **Řízení aktivity venkovského cestovního ruchu:** získání doplňkových znalostí nezbytných pro řízení aktivit venkovského cestovního ruchu, a to jak pro personál tak i pro sebezaměstnávající se osoby; to znamená dosažení kultury (ve smyslu úrovně) cestovního ruchu a kompetencí vztažených k obecnému fungování malých podniků (přímé i nepřímé uvádění zákazníků, reklama a komercializace, administrativa a finanční management, lidské zdroje), a řízení vytváření a/nebo dalšího rozvoje turistické aktivity v konkrétním místě venkovského prostoru (ve vztahu k místu nebo dalším aktivitám).
- **Anticipace, inovace, pozornost:** rozvoj a reflexe směrem nahoru "upstream" (technologický dozor) a dolů "downstream" (strategický dozor, analýzy trhu atd.) ve venkovském cestovním ruchu směřující k předvídání budoucích trendů a inovací.

Obr. 3: Požadované znalosti a dovednosti ve venkovské turistice

III. Vzdělávání

A. Vzdělávání a profesionalizace

Podle Guy Le Boterfa je *'Profesionalizace výsledkem osobní (vlastní) investice do trvalého procesu vzdělávání prostřednictvím konvenčního (tradičního) vzdělávání, neformálního vzdělávání a speciálního vzdělávání při navození formalizovaných praktických pracovních situací.'*

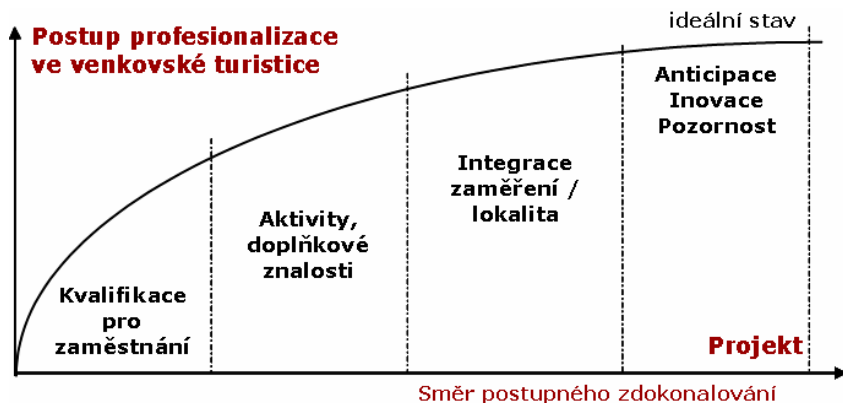
Vzdělávání a profesionalizace jsou dvě odlišné věci. Vzdělávání k profesionalizaci přispívá:

- svými zdroji (znalosti, odborná průprava atd.);
- kombinacemi různých typů vzdělávání (studium daného problému, akční vzdělávání atd.);

- nestranným pohledem na věc;
- výukou pro vzdělávání;
- pomocí při tvorbě a udržování chodu profesních sítí.

Profesionalizace provozovatele/poskytovatele služeb je postupným trvalým procesem směřujícím k dokonalosti (**viz Obr. 4**).

Profesionalizace ve venkovské turistice se týká především hlavních zaměstnání v cestovním ruchu, jako je hoteliér, vedoucí veřejného stravovacího zařízení, průvodce, konzultant nebo agent cestovní kanceláře. Tyto tzv. provozní dovednosti musí být rozšířeny o další způsobilosti a kvalifikace vztahující se např. k přírodnímu prostředí, sportu nebo kultuře. Venkovská turistika je v každém případě různorodou směsicí jednotlivých zaměstnání vztahujících se k danému místu nebo lokalitě. Pro venkovskou turistiku je důležité partnerství na vertikální i horizontální úrovni. Pro neustálé zdokonalování poskytovaných služeb ve venkovské turistice je nezbytné sledovat vývojové trendy a snažit se stávající produkty neustále inovovat.

Obr. 4: Průběh profesionalizace ve venkovské turistice

B. Typy vzdělávání

K nabytí nezbytných dovedností mohou provozovatelé venkovské turistiky využít široké nabídky v rámci jednotlivých typů vzdělávání (**viz Příloha č. 2**).

1. Typ 1: tradiční vzdělávání

Tento typ zahrnuje počáteční i kontinuální vzdělávání v sektoru cestovního ruchu (ubytování, stravování, neregulované aktivity volného času atd.) a/nebo podle funkce v cestovním ruchu (příjem a uvádění zákazníků, reklama atd.). Dále je součástí počáteční i kontinuální vzdělávání pro regulované aktivity (sport, kultura, děti atd.). Patří sem i vzdělávací plány v turistických firmách a odvětvových sítích, a také průběžné vzdělávání zaměřené na vznik nových firem nebo aktivit.

2. Typ 2: nekonvenční vzdělávání

Tento typ zahrnuje méně formální způsoby vzdělávání. Patří sem následující druhy vzdělávání: a) přípravné vzdělávání, akční vzdělávání; b) profesní výměnné sítě; c) účast na seminářích a dalších vzdělávacích akcích; d) četba odborných časopisů; e) vzdělávání prostřednictvím konzultací a f) spolupráce s konzultanty atd. **Příloha č. 3** seznamuje s licencemi a certifikáty udělovanými jednotlivými ministerstvy.

3. Typ 3: profesní vzdělávání a formalizace

Představuje další možnosti pro další profesionalizaci mimo konvenční vzdělávání prostřednictvím: a) spoluúčasti na rozvojových projektech; b) řízení projektů; c) práce v rámci činnosti certifikačních výborů; d) účasti při řízení kvality a e) účasti při zkušebním provozu nového turistického zařízení (**viz Příloha č. 4**).

C. Účastníci vzdělávání a druhy vzdělávání

Účastníky základního vzdělávání jsou zejména žáci a studenti. Další průběžné vzdělávání je určeno zejména pro dospělé, jakou jsou osoby samostatně výdělečně činné, zaměstnanci ve vedoucích pozicích, tvůrci nových turistických aktivit, řadoví zaměstnanci nebo praktikanti ve firmách působících v cestovním ruchu a rozvojových organizacích, volení zástupci, dobrovolníci a další provozovatelé služeb v cestovním ruchu.

Tabulka v **Příloze č. 1** uvádí zaměstnání v cestovním ruchu dle jednotlivých činností.

IV. Shrnutí

Mezi specifické znaky venkovské turistiky patří existence pevného propojení mezi místem, provozovatelem a zákazníkem. Rozlišujeme dva druhy přístupu. První je postavený na uspokojování požadavků a potřeb zákazníka. Druhý využívá možnosti dané místním rozvojem. Venkovská turistika umožňuje ekonomické využití různých prostředků.

Specifické rysy venkovské turistiky si žádají specifické znalosti a dovednosti, široký rozsah využití prostředků ve venkovském prostoru, "mobilizaci", propojování i spojování aktivit jednotlivých aktérů i místního obyvatelstva (přímo se nepodílejícího na aktivitách cestovního ruchu) a sledování obecných vývojových trendů ve venkovské turistice.

Vyvstávají tři důležité body:

- Různorodé vzdělávání je důležité pro začlenění různých typů posluchačů (vzdělávání orientované na místo/lokalitu a vzdělávání orientované na zákazníka) a na doplnění nedostávajících se zaměstnaneckých pozic, případně zakládání nových firem.

- Kvalifikační oprávnění dosahované prostřednictvím certifikačních a licenčních řízení.
- Obecné vzdělávání musí doplňovat stávající speciální znalosti a dovednosti o ty, které jsou nezbytné pro zdravý chod firem (účetnictví, marketing, komunikace atd.).

Kapitola D:

Srovnávací analýza jednotlivých národních zpráv o venkovské turistice

I. Cestovní ruch a venkovská turistika

Definice venkovské turistiky předložené v předcházejících kapitolách jednotlivými partnery jsou velmi podobné. Venkovská turistika je nazírána z nejrůznějších úhlů pohledu, např. z pohledu a) produktů vztahujících se k zemědělství, přírodnímu prostředí a/nebo kulturnímu a historickému dědictví; b) způsobů a možností rozvoje venkova; a c) vztahu k životnímu prostředí (ekoturistika).

Na druhé straně je třeba zdůraznit, že na rozdíl od České republiky není ve Francii ani Rakousku venkovská turistika spíše na okraji zájmu a je důležitým motorem rozvoje venkovských regionů.

II. Zaměstnání a aktivity ve venkovské turistice

Společným je rozdělení na jednotlivé kategorie identifikovaných zaměstnání: ubytování a stravování jako hlavní, služby pro aktivity volného času jako doplňkové.

Partneři se liší v náhledu. Česká strana identifikuje různorodost zaměstnání z pohledu návštěvníků/turistů. V části týkající se Rakouska nacházíme spíše popis jednotlivých zaměstnání. Francouzský partner podtrhuje zejména specifickou zaměstnání ve venkovské turistice a potřebu odpovídajících znalostí a dovedností.

III. Vzdělávání

Přístupy jsou velmi diferencované. Českou i rakouskou stranou je tato část pojata jako popis vzdělávacích struktur, ať už ve veřejném nebo soukromém sektoru.

Francouzský partner se zabývá vzděláváním z pohledu profesionalizace, spíše než popisem jednotlivých vzdělávacích struktur, který by byl příliš rozvláčný a s nízkou výpovídající hodnotou (díky velkému počtu a různorodosti vzdělávání).

Kapitola E: Přílohy

Příloha č. 1: Zaměstnání/dovednosti v cestovním ruchu podle ROME

Činnost	Zaměstnání/dovednosti	Ozn.
Ubytování	Uklízečka	13111
	Hotelový manažer	13135
	Manažer ubytování	13134
	Hlavní recepční	13133
	Správce/vrátný	13132
	Hotelová obsluha	13131
	Recepční	13122
	Hotelový zaměstnanec - poslíček	13121
Stravování/Bar	Manažer	13234
	Vedoucí stravovacího zařízení	13233
	Provozovatel restaurace	13235
	Provozovatel jídelny	13321
	Zaměstnanec restaurace	13221
	Zaměstnanec jídelny	13311
	Šéfkuchař	13231
	Zaměstnanec v kuchyni	13212
	Vrchní	13232
	Číšník	13223
	Pomocná síla v kuchyni	13211
	Číšník/číšnice v restauraci	13222
Barman	13224	

Příjem/místní recepce	Recepční	12112
	Prodejce	12241
	Specialista pro komunikaci a reklamu	32213
	Informační specialista	32214
Sport a aktivity volného času (vodní sporty, lyžování, horolezectví atd.)	Sportovní koordinátor	23133
	Provozovatel zařízení volného času	21243
	Koordinátor aktivit volného času	23131
	Turistický průvodce	43411
Kulturní dědictví	Specialista na kulturní dědictví a ochranu přírody	61114
	Specialista pro kulturní aktivity	23132
	Turistický průvodce	43411
	Koordinátor aktivit volného času	23131
	Řidič autobusu	43112
Organizace, komunikace a prodej	Specialista pro komunikaci a reklamu	32213
	Specialista pro informační management	32214
	Agent pro místní rozvoj	23211
	Technik	12242
	Technik prodeje	12241
	Prodejce	14225
	Reklamní manažer	32221
	Agent recepce	12112
	Turistický průvodce	43411
	Hlavní koordinátor aktivit volného času	23131

Příloha č. 2: **Profesionalizace – prostředky a příležitosti**

- Typ 1: konvenční vzdělávání, hlavním cílem je vzdělávání.
- Typ 2: příležitosti a možnosti při vzdělávání poskytovaném méně konvenčním způsobem.
- Typ 3: příležitosti při nekonvenčním vzdělávání (pracovní situace), hlavním účelem není vzdělávání.

Profesionalizaci je možné provádět pomocí různých technik – učení se prostřednictvím navození (simulace) běžných situací.

Typ	Cíle	Příklady pro vzdělávání k větší profesionalizaci ve venkovské turistice
Typ 1	Konvenční vzdělávání	<ul style="list-style-type: none"> - Počáteční i kontinuální vzdělávání v sektoru cestovního ruchu (ubytování, stravování, neregulované aktivity volného času atd.) a (nebo) také podle funkce v cestovním ruchu (recepcie, reklama atd.) - Počáteční i kontinuální vzdělávání pro regulované aktivity (sport, kultura, děti atd.) - Vzdělávací plány v turistických firmách a odvětvích/sítích - Kontinuální vzdělávání pro vznik nových firem nebo aktivit atd.
Typ 2	Vzdělávání méně "obvyklým" způsobem	<ul style="list-style-type: none"> - Přípravné vzdělávání, akční vzdělávání - Profesní výměnné sítě - Účast na seminářích a dalších vzdělávacích akcích - Četba odborných časopisů - Vzdělávání prostřednictvím konzultací - Spolupráce s konzultantem atd.
Typ 3	Možnosti pro další profesionalizaci mimo konvenční vzdělávání	<ul style="list-style-type: none"> - Spoluúčast na rozvojových projektech - Řízení projektů - Práce v rámci činnosti certifikačních výborů - Účast při řízení kvality - Účast při zkušebním provozu nového turistického zařízení

Příloha č. 3: Certifikace na úrovni vládních ministerstev ve Francii

➤ **Ministerstvo zemědělství a rybolovu**

Kvalifikace⁶ (níže uvedené kvalifikace mají vztah k venkovskému prostředí)

- Stupeň I a II: bakalář, magistr, další absolventské tituly, PhD.
- Stupeň III: BTSA (vyšší zemědělská technická kvalifikace) např. BTSA – služby ve venkovských oblastech
- Stupeň IV: BTA (zemědělská technická kvalifikace – “vocational, technical and general baccalaureates”), např. BTA – specializace ve službách ve venkovském prostoru
- Stupeň V: CAPA (zemědělský výuční list), BEPA a BPA (zemědělské odborné kvalifikace) např. CAPA – služby ve venkovských oblastech.

Ministerstvo zemědělství a rybolovu je dohlížecím orgánem. Jsou stanoveny tři referenční rámce: profesní (popisující aktivity), vzdělávací, certifikační.

- Počáteční vzdělávání: kvalifikace je zaměřena na výrobu a služby. Vzdělávací kurzy jsou šity na míru dle potřeb uchazečů.
- Další vzdělávání: kvalifikace jsou postaveny na získání kreditů (UC), od stupně V po stupeň III (7 kreditů pro stupeň V; 10 kreditů pro stupeň IV).
- Speciální certifikáty - CS jsou nabízeny pro další rozšíření vzdělávání např. ‘zelený turismus, recepce a koordinace ve venkovských oblastech (stupeň IV)’
- Místní iniciativní specializace (SIL) jsou nabízeny v rámci modulů pro vzdělávací jednotky. Jedná se o

---

⁶ Zdroj: <http://www.educagri.fr>

kvalifikační vzdělávání. Po třech letech je nutné získat speciální certifikát (CS). Dosud je využíváno méně.

➤ **Ministerstvo mládeže a sportu**

Kvalifikace zahrnuje:

- Sportovní instruktor (BEES)
- Sociokulturní koordinátor (BASE, DEFA)
- Koordinátor kolektivních sportů (BAPAAT, BPJEPS, DEDPAD)

Byl spuštěn rozsáhlý program zaměřený na revizi stávajících kvalifikací a vzdělávacích programů. Je postavený na níže uvedených principech:

- Je brán zřetel na tvorbu kvalifikací podle profesí – na základě skutečného stavu i s ohledem na budoucí vývoj.
- Odborné kvalifikace jsou podporované profesním referenčním rámcem (na základě popisu stávajících a mizejících dovedností a zaměstnání) a certifikačním referenčním rámcem (na základě stanovení schopností nezbytných pro určité dovednosti či zaměstnání). Odborné kvalifikace jsou postaveny na kreditních jednotkách (UC) a jsou vyvíjeny na míru pro jednotlivé vzdělávací kurzy podle momentálních potřeb. Takovýto systém napomůže odstranění "dublování" v typech jednotlivých kvalifikací i druzích udělovaných certifikací.
- Umožňuje vytvořit sled vzájemně na sebe navazujících stupňů (úrovní) v rámci jednotlivých odborných kvalifikací.

Důraz je kladen na další rozpracování na stupni IV, první úrovni nezávislé intervence, a rozpracování na stupni II a vyšším, a výhledu na sdružování kvalifikací do jednoduchých odborných kvalifikací (sdružených výučních listů).

V oblasti sportu a práce s mládeží jsou vylišeny následující odbornosti:

- technický koordinátor (BAPAAT);

- sportovní instruktor prvního a druhého stupně (BEES) a odborná kvalifikace pro horolezectví - horský vůdce;
- odborné kvalifikace týkající se sportovních aktivit mládeže (BPJEPS).

➤ **Ministerstvo pro vzdělávání, vysoké školství a výzkum**

Počáteční vzdělávání sestává z odborné (profesionální) větve (CAP, BEP, odborné bakalářství), a technologické větve zaměřené přímo na management a kontrolní (dozorové) úlohy.

Vyšší technická kvalifikace má dvě volby: BTS VPT Prodej a výroba v cestovním ruchu (1998 zapsaných v roce 2004), a BTS AGTL Místní cestovní ruch – koordinace a management (1527 zapsaných v roce 2004). Kvalifikace je možné získat v rámci počátečního i kontinuálního vzdělávání.

Dvouleté stupně vzdělávání zahrnují odborné univerzitní stupně (DEUP), a vědecké a technické stupně (DEUST). Existuje velké množství odborných bakalářských i magisterských stupňů. Je však nutné vyhodnotit jejich slučitelnost s jednotlivými typy zaměstnání v sektoru cestovního ruchu.

➤ **Ministerstvo práce, sociálních věcí a bytové politiky**

V rámci sektoru TLHR (cestovní ruch, hotelnictví a stravování) se vyskytuje 16 certifikačních titulů (7 spadá do oblasti cestovního ruchu, 9 se týká hotelů a stravování). Profesní certifikáty je nutné obnovovat každých pět let. Referenční rámec pro zaměstnání, způsobilost a dovednosti (REAC) a pro certifikaci vešel v platnost jako nařízení vlády a je dosažitelný na webových stránkách Asociace pro vzdělávání dospělých - AFPA v části certifikace (<http://www.afpa.fr>).

Každá certifikace – licence odpovídá určitému zaměstnání popsanému na základě dvou až čtyř typických odpovídajících dovedností. Pro každou typickou činnost byly identifikované požadované dovednosti. Každá činnost je certifikována na

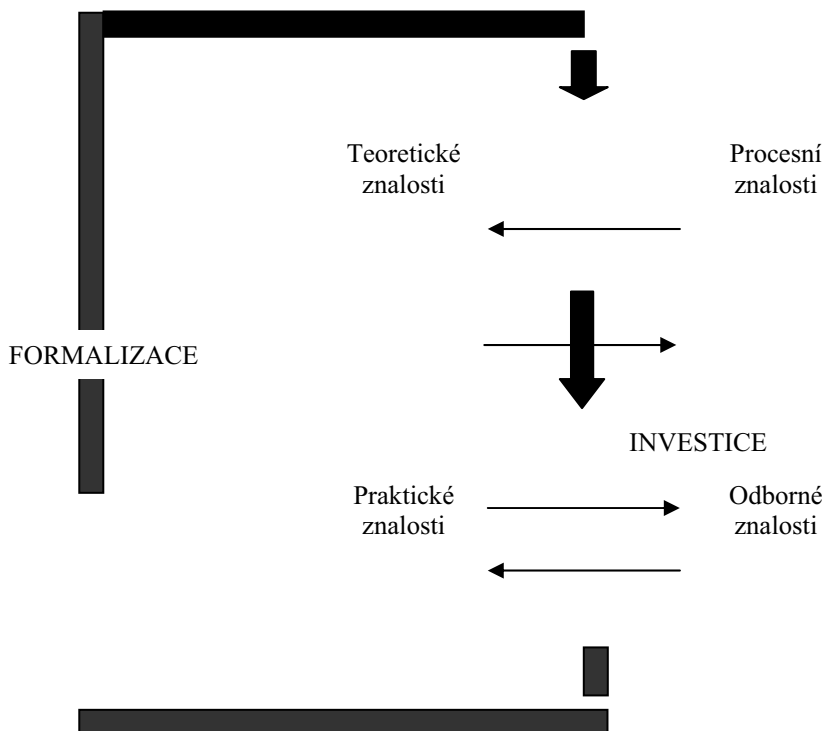
základě profesionálních dovedností (CCP). Každý kandidát musí projít zkušebními obdobími pěti let.

Referenční rámec pro licenční proces pro specializaci 'zástupce pro cestovní ruch (*tourism reception agent*)' Stupeň 5 Ministerstva práce, sociálních věcí a bytové politiky (podle nařízení z 31. července 2003) sestává ze tří certifikátů - licencí profesionálních dovedností:

- Příklad, uvedení a informování turistů a návštěvníků – cestovní ruch a volný čas.
- Asistence při uspokojování individuálních potřeb návštěvníků a turistů.
- Součinnost a spolupráce při organizování festivalů a kulturních akcí.

Příloha č. 4: Kombinace čtyř znalostních úrovní

(podle Gérard Malglaive)

Gérard Malglaive popsal čtyři typy znalostí:

- Teoretická znalost
Odpovídá na otázku 'Jak to funguje?'. Jde o všeobecnou znalost, která nám umožňuje pochopit proces, situaci nebo problém (pojem, koncepce, předmět poznání).
- Procesní (procedurální) znalost
Popisuje proces. Zahrnuje proces (činnost), metodu a řízení.

➤ Praktická znalost

Je dána zkušeností. Je přímým důsledkem činnosti, úspěchu či nezdaru, omezení a nepředvídaných skutečností.

➤ Odborná znalost

Umožňuje další postup. Zahrnuje přístupy, metody a postupy, které dokážeme aplikovat.

Ve skutečnosti teoretické znalosti/procedurální znalosti a praktické znalosti/odborné znalosti mohou být zaměněny, překrývají se a je možné je kombinovat. Teoretické znalosti a eventuálně i technické znalosti mohou být pro činnost podpůrné. Učení se prostřednictvím počátečního (jednorázového) i kontinuálního vzdělávání klade důraz na "investice" do teoretických a procedurálních znalostí. Proces učení podporuje "formalizace" praktických a odborných znalostí. Toto koncepční schéma je klíčovým pro zkoumání kvality a analýzu vzdělávání.

Kapitola F: Obrazová příloha

Odpočinkové místo pojaté jako ptačí hnízdo ve venkovní části Návštěvnického centra Národního parku Donau-Auen (www.donauauen.at, Orth an der Donau, Rakousko)

Funkční kamenné mlýny v archeologickém parku slouží jako zábava i zdroj poznání pro děti a mládež (www.urgeschichte.com, Museum für Urgeschichte, Asparn/Zaya, Rakousko)

Živé muzeum pod širým nebem zachycuje život a atmosféru venkova v oblasti Weinviertel před začátkem průmyslové revoluce (www.museumsdorf.at, Museumsdorf Niedersulz, Rakousko)

Moderně pojatá expozice umístěná v části bývalého amethystového dolu (www.amethystwelt.at, Návštěvnícké centrum Amethyst Welt, Maissau, Rakousko)

Agroturistika jako jedna z možných forem podnikání v národních parcích (Knížecí Pláně, Národní park Šumava, Česká republika)

Ukázka kolářského, dnes již takřka zapomenutého řemesla, během jedné z víkendových akcí ve Valašském muzeu v přírodě (www.vmp.cz, Rožnov pod Radhoštěm, Česká republika)

Moderně navržená dřevostavba Návštěvního centra dřevařství na Modravě (www.sumavanet.cz/modrava, Modrava, Národní park Šumava, Česká republika)

Návštěva Interaktivní expozice Návštěvního centra dřevařství jako doplňkový program nebo alternativa při nepříznivém počasí (www.sumavanet.cz/modrava, Modrava, Národní park Šumava, Česká republika)

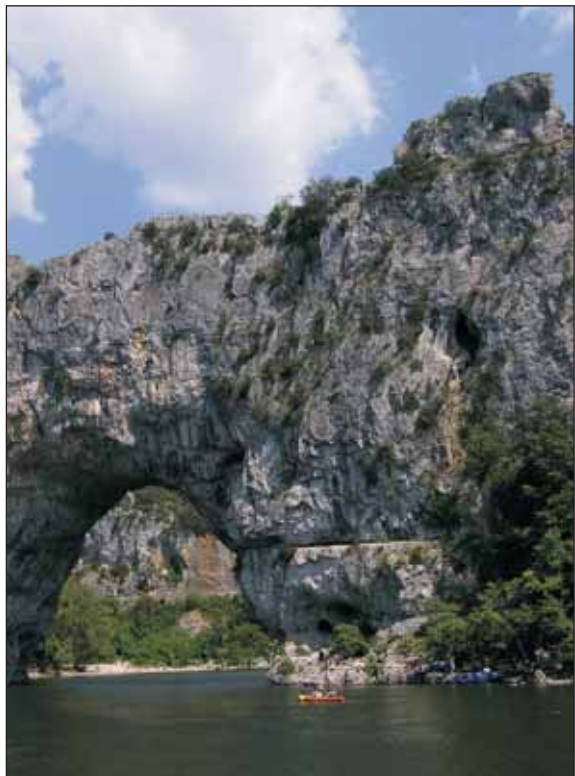
Výjimečná přírodní lokalita s běžovou, slunečnicově žlutou a cihlově červenou půdou v „provensálském Coloradu“ ročně přiláká mnoho turistů (www.apptitude-luberon.com, Roussillon, Provence, Francie)

Prodej místních produktů u pramene řeky Loire (Mont Gerbier de Jonc, Massif Central, Francie)

▲
Venkovské muzeum zaměřené na svaté patrony a tradice (www.musee-du-santon.org, Fontaine de Vaucluse, Provence, Francie)

►
Romantickou řeku Ardeche s přírodním vápencovým „mostem“ Pont d'Arc každoročně sjíždí velké množství vyznavačů kanoistiky a raftingu (Pont d'Arc, Ardeche, Francie)

ISBN: 978-80-86902-50-0
ISBN: 978-80-86902-51-7 (anglické vydání)